

هوش مصنوعی به مثابه فرصت یا تهدید برای روزنامه‌نگاری^۱

مصطفی غلامی^۲، ابراهیم فتحی^۳

تاریخ ارسال: ۱۴۰۴/۰۶/۰۶ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۶/۳۰

چکیده

توسعه فزاینده فناوری هوش مصنوعی در سال‌های اخیر و سرعت و دقت آن در تهیه و تنظیم محتواهای خبری، موجب تردیدهایی درباره آینده حوزه روزنامه‌نگاری شده است. هدف این پژوهش، بررسی این مسئله است که آیا هوش مصنوعی می‌تواند جایگزین عوامل انسانی اتاق خبر شود یا همانند دستیار، عمل خواهد کرد. مقاله با روش کتابخانه‌ای و مطالعه تطبیقی انجام شده است. نخست، اخبار تنظیم‌شده توسط انسان، برای بازتنظیم به هوش مصنوعی داده شد و سپس مورد مقایسه و تحلیل قرار گرفت. سپس به منظور اتقان نتایج، نظرات کارشناسان، مطالعه و مضمین مهم آنها استخراج شد. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد هوش مصنوعی می‌تواند مسئولیت‌هایی را که مستلزم خلاقیت زیادی نیستند، انجام دهد، اما وظایف پیچیده‌تر همچون تنظیم گزارش‌های تحقیقی، سیاست‌گذاری، عملیات روانی و گفتمان‌سازی را نمی‌توان کاملاً به هوش مصنوعی واگذاشت و همچنان حضور عامل انسانی برای اصلاح خطاهای آن ضروری است. زیرا ادراک هوش مصنوعی متأثر از مطالب وب است و انبوه اخبار جعلی و توزیع نامتوازن داده‌ها، ممکن است بر صحت و جهت‌گیری محتوای تولیدی آن اثر بگذارد. در نتیجه، هوش مصنوعی می‌تواند مانند دستیار به روزنامه‌نگاران کمک کند؛ اما تا آینده نزدیک، نمی‌تواند جانشین نیروهای خلاق و متخصص رسانه‌ها شود. البته توانمندی‌های روزافزون هوش مصنوعی تغییراتی را در الگوهای شغلی اتاق‌های خبر ایجاد خواهد کرد و مشاغل کم‌اهمیت‌تر تدریجاً جای خود را به هوش مصنوعی می‌دهند. بهره‌گیری آگاهانه از هوش مصنوعی به افزایش کمیت و کیفیت تولیدات رسانه‌ای خواهد انجامید. در حالی که تساهل در مواجهه با آن می‌تواند اعتبار و سرمایه اجتماعی رسانه‌ها را خدشه‌دار کند. روزنامه‌نگاران باید با اطلاع از محدودیت‌ها و مخاطرات این فناوری، نقش نوین خود را بازتعریف کنند.

واژه‌های کلیدی

هوش مصنوعی، جیمینای گوگل، روزنامه‌نگاری سایبر، جامعه اطلاعاتی، امپریالیسم ارتباطی.

۱. این مقاله براساس نظر گروه دبیران و سردبیر فصلنامه، پژوهشی است.

۲. کارشناس ارشد روزنامه‌نگاری، گروه روزنامه‌نگاری، دانشکده ارتباطات و رسانه، دانشگاه صداوسیما، تهران، ایران. (نویسنده مسئول).

mostfaghholami@gmail.com

۳. دانشیار گروه روزنامه‌نگاری، دانشکده ارتباطات و رسانه، دانشگاه صداوسیما، تهران، ایران.

e.fathi@iribu.ac.ir

مقدمه

روند تحولات جهانی پس از ظهور مدرنیته و انقلاب صنعتی، شتابی روزافزون گرفت. آغاز عصر اکتشافات، گسترش صنایع و تولید، لزوم تبلیغات برای رونق تجارت، بازتوزیع ثروت در جامعه، دگرگونی طبقات اجتماعی و نهادهای حکمرانی، تدریجاً بسترساز پیدایش رسانه‌های جمعی شد (مک‌کوایل، ۱۳۸۲: ۲۸-۴۱): رسانه‌هایی که کارکردهایی از جمله آگاهی‌بخشی، همبستگی و تدوام، نظارت بر محیط و سرگرمی دارند (مک‌کوایل، ۲۰۰۶: ۸-۹۷) و به موازات پیشرفت تکنولوژی، از صور مکتوب (مطبوعات) به رسانه‌های تله‌ماتیک^۱ توسعه یافته‌اند. تحول و تکامل تدریجی مطبوعات و ضرورت تولید مؤثر و هدفمند محتوا، موجب شکل‌گیری حرفه جدید «روزنامه‌نگاری» شد که در امتداد کارویژه‌های رسانه (به‌ویژه آگاهی‌بخشی و نظارت) بود. روزنامه‌نگار وظیفه‌گزینش و دروازه‌بانی رویدادها، گردآوری اطلاعات و تنظیم اخبار و گزارش‌ها را با در نظرگیری اصول حرفه‌ای، منابع و نظام‌های هنجاری و سیاست‌های رسانه‌ای برعهده دارد (معتدنازاد، ۱۳۸۲: ۱۰-۱۱). در این میان، نگرش و ذهنیت، ذوق و سلیقه، دانش و تخصص و سایر خصائص و کیفیات فردی روزنامه‌نگار، بر مراحل مختلف تدوین و پیکربندی محصول نهایی، تأثیری محسوس دارد (شکرخواه، ۱۳۸۵: ۲۶ و ۳۵).

از سوی دیگر، همزمان با توسعه فناوری‌های الکترونیکی، رسانه‌ها سعی می‌کردند، از منظری ارتباط‌شناسانه آنها را به خدمت بگیرند و کیفیت تولیدات خود را ارتقا دهند. ایجاد وبسایت‌های خبری، ارائه محتوای چندرسانه‌ای در اخبار و تعاملی‌شدن جریان اطلاعات بین رسانه و مخاطب، از جمله تغییراتی است که به‌مرور از سوی رسانه‌ها پذیرفته و اعمال شده‌است (شکرخواه، ۱۴۰۲: ۲۱). مسیر کلی دگرپدیی‌هایی که به ظهور و شمول رسانه‌های نوین منجر شد، تابع دو شاخص «تمرکز یا عدم‌تمرکز» ذخیره اطلاعات و «تمرکز یا عدم‌تمرکز» کنترل روی دسترسی (انتخاب موضوع دریافتی و زمان آن) است که می‌تواند به افزایش آزادی‌های فردی برای کسب اطلاعات و کاهش سلطه منابع متمرکز بینجامد

1. Telematic.

(مک‌کوایل، ۱۳۸۲: ۷۱-۷۳). هوش مصنوعی^۱ به‌عنوان یکی از واپسین جلوه‌های تکنولوژی تا عصر حاضر، پیرو همین قاعده است و در ادامه روند تعاملی‌شدن و شخصی‌سازی هرچه بیشتر رسانه برای مخاطب و لزوم تمرکززدایی از فرآیند کنترل و ذخیره داده‌ها پدید آمد. توانمندی‌های هوش مصنوعی از جمله سرعت و دقت در پردازش کلان‌داده‌ها^۲، توانایی یادگیری، خوداصلاحی و تولید محتوا باعث شده است، سازمان‌های مختلف از جمله رسانه‌ها، تمایل به بهره‌گیری هرچه بیشتر از آن داشته باشند (غفاری و قاسمیان نیک، ۱۴۰۲: ۵). این موضوع، ابهامات، پرسش‌ها و نگرانی‌هایی را درباره آینده حوزه روزنامه‌نگاری به وجود آورده است. پرسش پژوهش حاضر نیز این است که آیا هوش مصنوعی می‌تواند کاملاً جایگزین روزنامه‌نگاران شود (؟) یا صرفاً نقش دستیار را ایفا خواهد کرد.

شایان ذکر است، استمساک به آرای برخی اندیشمندان عرصه رسانه و امتزاج و بسط آنها، شالوده نظری لازم برای طرح پرسش بنیادین این تحقیق را فراهم ساخت. ریموند ویلیامز در کتاب تلویزیون، تکنولوژی و شکل فرهنگی، (ظهور) تکنولوژی‌ها را معلول و گسترش‌دهنده اهداف سیاسی، نظامی و اقتصادی می‌داند؛ همچون اختراع برق و تلگراف که مولود و پیامد تاریخ سرمایه‌داری صنعتی است (لافی، ۲۰۰۷: ۴۷). به بیان دیگر، فناوری‌ها فقط در صورتی که با منافع قدرت اقتصادی در جامعه هم‌راستا باشند، به سرعت رشد می‌کنند و تحقیق و توسعه علمی-تکنولوژیک، بدون اهداف از پیش تعیین‌شده و انتفاع اقتصادی و سیاسی، به‌ندرت انجام می‌شود (لون، ۱۳۸۸: ۷۶). مک‌کوایل نیز معتقد است، نهاد رسانه با صنعت و بازار، از طریق وابستگی به کار دستمزدی، فناوری و نیاز به اعتبار، پیوند دارد (مک‌کوایل، ۱۳۸۲: ۶۹). در همین ارتباط، گیدنز و ساتن (۱۴۰۲) با اشاره به رویکرد اقتصاد سیاسی در حیطه رسانه، درباره پیامدهای سوء سلطه صاحبان ثروتمند ابرشرکت‌های فراملی بر رسانه‌ها (و جریان اطلاعات) هشدار می‌دهند. علاوه بر این، فوکو (۱۴۰۰) در کتاب دیرینه‌شناسی دانش، رابطه قدرت و دانش (در مفهوم کلی) را تبیین می‌کند. به عقیده او قدرت، دانش (و معرفت) می‌سازد و این دو، مؤید و دال بر یکدیگرند و هیچ‌یک بدون دیگری وجود نخواهد داشت. بر این

1. AI: Artificial intelligence.

2. Big Data.

مینا، دانشی که روابط قدرت را مفروض نداند و به رسمیت نشناسد، وجود ندارد (جیلز و میدلتون، ۱۹۹۹: ۵۶). به این ترتیب، می‌توان گفت، وقتی قدرت از طریق سازوکارهایی ظریف اعمال می‌شود، راهی ندارد جز آن‌که دستگاه‌هایی را برای شناخت به وجود بیاورد، سازمان دهد و به‌کار بیاورد (لوکس، ۱۳۷۰: ۳۳۹). لذا هیچ دانشی (و بالتبع فناوری) را نمی‌توان یافت که قدرت پس آن نهفته نباشد.

اهمیت این مسئله زمانی برجسته‌تر می‌شود که به این نکته توجه شود که هوش مصنوعی در دو مرحله از قدرت (و دانش) موجود تأثیر می‌پذیرد. نخست مرحله‌ای که برنامه‌نویس، الگوریتم ادراک، جستجو و پاسخ را برای آن تعریف می‌کند و مرحله بعد، رجوع هوش مصنوعی به منابع موجود در اینترنت برای یافتن پاسخ؛ در حالی که توزیع این اطلاعات به دلیل شکاف اطلاعاتی میان کشورهای توسعه‌یافته و درحال توسعه (چنان که در مدل مرکز-پیرامون گالتونگ (۱۹۷۱) تصریح می‌شود) همسان و متوازن نیست و این عدم‌توازن ممکن است بر جهت‌گیری (و حتی صحت) محتوای تولیدی هوش مصنوعی اثر بگذارد و به بازتولید امپریالیسم ارتباطی منتج شود. به خصوص که در عصر جامعه اطلاعاتی^۲ (و شبکه‌ای^۳) چنان‌که کاستلز (۱۴۰۲) در کتاب قدرت ارتباطات می‌نویسد، اعمال قدرت از طریق معناسازی در ذهن انسان و به کمک ف+رآیندهای ارتباطی صورت می‌گیرد که در شبکه‌های چندرسانه‌ای جهانی با رویکرد ارتباط جمعی اجرایی می‌شوند.

در نهایت چنان که بیان شد، تاکنون روزنامه‌نگار نقش مهم و پررنگی در مراحل مختلف تولید محصول خبری داشته‌است که شامل شناسایی و صحت‌سنجی منبع خبر، توجه به وجوه عینی و انسانی رویداد، تشخیص و اولویت‌بندی ارزش‌های خبری (ارزش‌های حرفه‌ای، شخصی، سازمانی، هنجاری)، جمع‌آوری اطلاعات و مستندات (مشاهده، مطالعه و مصاحبه)، تنظیم و نگارش خبر براساس عناصر شش‌گانه خبری و شبکه‌های خبرنویسی، انتخاب تیترو لید مناسب، ویراستاری متون، انگاره‌سازی و نهایتاً چهارچوب‌بندی محتوا در راستای راهبردها و سیاست‌های رسانه می‌شود (نصراللهی، ۱۳۹۲: ۹-۱۳). در این تحقیق، بناست با سنجش و مقایسه عملکرد

1. communication imperialism.
2. Information society.
3. Network society.

هوش مصنوعی از جهات فوق با عامل انسانی، مشخص شود که آیا این تکنولوژی می‌تواند مانند روزنامه‌نگاران عمل کند (؟) یا خروجی آن متأثر از عواملی مانند اخبار جعلی و توزیع نامتوازن داده‌های وب است. همچنین در کدام حوزه‌ها و در چه اموری، هوش مصنوعی عملکرد بهتری از خود نشان داده است و می‌توان از آن بهره بیشتری برد؟ هدف اصلی این تحقیق نیز شناسایی فرصت‌ها و تهدیدهای هوش مصنوعی در حوزه روزنامه‌نگاری است.

پیشینه پژوهش

سازمان‌های خبری مختلف در طول سال‌های گذشته به طرق مختلف از هوش مصنوعی برای افزایش کمی و ارتقای کیفی تولیدات خود بهره برده‌اند. برای مثال، می‌توان به تجربه استفاده واشنگتن‌پست از ربات خبری هلیوگراف^۱ یا به کارگیری سالکو^۲ توسط بی‌بی‌سی اشاره کرد. البته حوزه فعالیت این ابزارها، اکثراً اخبار ورزشی یا انتخابات محلی بود. روزنامه‌نگاری مبتنی بر هوش مصنوعی و روزنامه‌نگاری رباتیک، عرصه‌های جدیدی است که نیاز به تحقیقات عمیق و گسترده دارد. پژوهش حاضر نیز با رویکردی عملی-نظری به ارزیابی عملکرد هوش مصنوعی در حوزه خبرنگاری و امکان جانشینی آن با عوامل انسانی در تحریریه‌های خبر پرداخته است. در ادامه، برخی تحقیقاتی که در این زمینه انجام شده، به‌طور مختصر آمده است.

آل محمد و اسدی (۱۴۰۳) در مقاله‌ای با عنوان «آینده روزنامه‌نگاری و تأثیر هوش مصنوعی بر محتوای رسانه‌های نشان دادند که «اصول اخلاقی»، «شفافیت»، «اعتماد مخاطبان» و «نقش نظارتی رسانه‌ها» شاخص‌های مهم در آتیه روزنامه‌نگاری است. «بهبود تعامل مخاطبان» و «دقت محتوا» تصاویر مطلوب و «کاهش اعتماد عمومی» و «تمرکز قدرت در دست شرکت‌های بزرگ» تصاویر ناخواسته در این آینده هستند. هوش مصنوعی ظرفیت فراوانی برای تحول و ارتقای روزنامه‌نگاری دارد؛ اما استفاده مؤثر از آن نیازمند توجه به اصول اخلاقی، قوانین مناسب و مدیریت چالش‌های پیش‌رو است.

1. Heliograf.
2. Salco (Semi Automated Local Content).

نیک‌ملکی و افخمی (۱۴۰۳) در مقاله «کاربرد هوش مصنوعی در روزنامه‌نگاری (بررسی دانش و نگرش سردبیران خبرگزاری صداوسیما)» نشان دادند، «بهره‌وری بیشتر»، «کارآمدی روزنامه‌نگاران»، «دریافت سریع اخبار» و «کاهش هزینه از طریق خودکارسازی»، ۴ دلیل عمده پذیرش فناوری‌های هوش مصنوعی از سوی سردبیران خبرگزاری صداوسیما است. همچنین «فقدان مهارت‌های مرتبط با هوش مصنوعی به همراه دشواری جذب و استخدام استعدادها»، «فقدان دانش، مهارت‌ها و درک در مورد پتانسیل هوش مصنوعی در سازمان خبری»، «فقدان استراتژی به‌ویژه در سطح مدیریت/فقدان بینش مدیریتی استراتژیک»، «فقدان منابع مالی یا عدم تمایل به سرمایه‌گذاری در منابع موجود» و «مسائل ساختاری، ازجمله شکاف‌های فنی بین بخش‌ها»، موانع پذیرش فناوری‌های هوش مصنوعی در اتاق خبر خبرگزاری صداوسیما ارزیابی شد.

فتحی، تقی‌پور و واعظ (۱۴۰۲) در مقاله‌ای به‌نام «آینده‌پژوهی شبکه‌های اجتماعی مجازی، در مواجهه با رسانه‌های سنتی ایران، مبتنی بر شکل‌گیری روزنامه‌نگاری رباتی» با شناسایی چهار عامل «فناورپایه‌شدن امور»، «نسل Z (بومیان دیجیتال)»، «مالکیت رسانه» و «قدرت رسانه‌های سنتی بزرگ‌مقیاس» نشان دادند، روند ریزش مخاطب رسانه‌های سنتی ادامه دارد و احتمالاً حاکمیت، فناورپایه‌شدن امور را محدود کند که البته تغییری در این روند ایجاد نخواهد کرد. لذا رسانه‌های سنتی برای ادامه حیات باید به شکل‌های هوشمند روزنامه‌نگاری ازجمله «روزنامه‌نگاری رباتی» روی آورند.

پژوهش فلیو و همکارانش (۲۰۲۱) در پژوهشی با عنوان «حکمرانی در عصر دیجیتال: نقش الگوریتم‌ها، هوش مصنوعی و بسترهای دیجیتال در روزنامه‌نگاری» به بررسی نقش هوش مصنوعی در مقابله با اخبار جعلی پرداختند. این پژوهش نشان داد که اگرچه هوش مصنوعی ابزارهای موثری برای شناسایی اخبار جعلی ارائه می‌کند، اما ممکن است خود نیز به ابزاری برای گسترش چنین اخباری تبدیل شود.

کرافورد (۲۰۲۱) در کتاب «اطلس هوش مصنوعی» معتقد است، سیستم‌های هوش مصنوعی بر پایه داده‌هایی ساخته می‌شوند که درون خود اغلب سوگیری‌های نژادی، جنسیتی و طبقاتی دارند. او در این کتاب به تحلیل قدرت نهفته در طراحی

و اجرای هوش مصنوعی پرداخته است.

زویوف (۲۰۱۹) در کتاب «عصر سرمایه‌داری نظارتی» نشان می‌دهد که چگونه شرکت‌های بزرگ فناوری مانند فیسبوک و گوگل، بدون جلب رضایت کاربران از داده‌های آنها (مثل کلیک‌ها، مکان، جستجوها، پیام‌ها، حالت چهره و لحن صدا) برای پیش‌بینی و هدایت رفتارشان استفاده می‌کنند. این مسئله یکی از چالش‌برانگیزترین انتقادات علیه هوش مصنوعی و سرمایه‌داری نظارتی محسوب می‌شود.

یوبنکس (۲۰۱۸) در کتاب خودکارسازی نابرابری تحلیل می‌کند که چگونه ابزارهای دیجیتال، الگوریتم‌ها و سیستم‌های خودکار در سیستم‌های رفاهی و خدمات اجتماعی باعث نقض حریم خصوصی، فزایش کنترل و نظارت و تشدید نابرابری ساختاری علیه طبقات فرودست می‌شوند. زیرا این سیستم‌ها بی‌طرف نیستند و سوگیری آنها در عمل اجتماعی‌شان پیدا است.

مطالعات پیشین به روشنی گویای آن‌اند که هوش مصنوعی در حوزه روزنامه‌نگاری، همزمان واجد فرصت‌ها و تهدیدهایی بنیادین است. پژوهش‌های داخلی و بین‌المللی نشان داده‌اند که قابلیت‌هایی نظیر سرعت در پردازش داده‌ها، خودکارسازی تولید محتوا، شخصی‌سازی پیام‌ها و شناسایی اخبار جعلی از جمله مزایای بارز این فناوری نوین است. در عین حال، ضعف در تشخیص زمینه و ناتوانی در بازنمایی عناصر خلاقانه، از محدودیت‌های آن برشمرده شده است. بسیاری از مطالعات تأکید دارند که جایگزینی کامل عامل انسانی با هوش مصنوعی، در افق قابل پیش‌بینی، ممکن نیست و کاربرد مؤثر آن نیازمند نظارت و راهبری تخصصی روزنامه‌نگاران است. همچنین برخی پژوهش‌ها نسبت به مخاطراتی همچون تشدید سوگیری الگوریتمی، تولید اطلاعات جعلی، نقض حریم خصوصی و تمرکز قدرت در دست پلتفرم‌های بزرگ هشدار داده‌اند.

چهارچوب نظری

در این پژوهش از دو نظریه امپریالیسم اطلاعاتی و جامعه اطلاعاتی استفاده شد که در ادامه مختصراً به آنها اشاره شده است.

امپریالیسم اطلاعاتی (ارتباطی)

هابرماس (۱۹۹۱) معتقد است که مدرنیته، به جای گسترش عقلانیت رهایی‌بخش، بیشتر در خدمت عقلانیت ابزاری قرار گرفته است. به‌دیگر سخن، عقلانیت در خدمت کنترل، بهره‌وری، و نظم قرار دارد؛ نه آزادی، تفاهم یا خودآیینی انسان. از طرفی، نظام سرمایه‌داری از طریق رسانه‌ها و وسایل ارتباط جمعی، به مهندسی افکار عمومی و دستکاری نیازهای انسان‌ها می‌پردازد. بر این مبنا، رسانه‌ها دیگر ملجئی برای بحث‌های عقلانی و انتقادی و ابزاری برای آگاه‌سازی یا روشنگری نیستند. این روند باعث شکل‌گیری «بی‌خردی ژرف» می‌شود. داریسی (۱۹۷۹) نیز معتقد بود، جریان‌های خبری که به‌صورت یک‌طرفه از کانون‌های محدود و مشخص قدرت به سمت مخاطبان در سراسر جهان سرازیر می‌شوند، ارتباط واقعی محسوب نمی‌شوند. او عقیده داشت، حق ارتباط باید به‌صورت افقی باشد و تأکید می‌کرد که افزایش تعداد رسانه‌ها، به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه، مشکلی را حل نمی‌کند؛ زیرا محور اصلی اختلافات «ماهیت عمودی» جریان اطلاعات است.

گالتونگ (۱۹۷۱) از دیگر نظریه‌پردازان این حوزه با ارائه مدلی، جریان جهانی اطلاعات را به دو بخش مرکز و پیرامون تقسیم کرد که کشورهای غربی صنعتی و قدرتمند مسلط بر منابع اطلاعاتی، اقتصادی، فرهنگی در مرکز و کشورهای درحال توسعه یا توسعه‌نیافته که وابسته به مرکز هستند، در پیرامون قرار می‌گیرند. به عقیده او، رویدادهای خبری مربوط به جوامع مرکز در مقایسه با رویدادهای مربوط به پیرامون، از ثقل بیشتری در مطبوعات جهان برخوردارند. همچنین خبرهای ملل مرکز، سهم عمده‌ای در رسانه‌های پیرامون دارند. در حالی که خبرهای پیرامون در رسانه‌های مرکز سهم کمتری دارند و آن اخبار هم بر بحران‌ها و جرایم در این کشورها متمرکز است. به این ترتیب، رسانه‌های پیرامون ناگزیر ذهنیت وسایل ارتباط جمعی غرب را برای مخاطبان خود به ارمغان می‌آورند. این امر به ایجاد نوعی امپریالیسم فرهنگی می‌انجامد که در آن به تدریج تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان خبر در کشورهای جنوب، نظیر ملل مرکز بیندیشند و از چشم غرب به جهان بنگرند. گالتونگ «نظام بین‌المللی اخبار» را بخشی از امپریالیسم فرهنگی و ارتباطی جهانی می‌داند که مشخصه آن، وجود رابطه تعاملی عمودی میان مرکز و پیرامون و یک ساختار تعاملی فئودالی است. چیزی که داریسی از آن

به‌عنوان محور اصلی اختلافات یاد می‌کرد. مدل‌های شمال-جنوب و مثلثی نیز صورت‌های مشابه دیگری از همین نظریه هستند.

جامعه اطلاعاتی

وبستر (۱۹۹۵) معتقد است مفهوم جامعه اطلاعاتی به‌عنوان مرحله‌ای از تکامل تاریخی پس از جامعه صنعتی، به دورانی اشاره می‌کند که در آن تولید، پردازش، ذخیره‌سازی و گردش اطلاعات به مهم‌ترین فعالیت‌های ساختاری و سازمان‌دهنده جامعه تبدیل می‌شوند. در چنین جامعه‌ای، اطلاعات نه تنها به‌مثابه یک منبع استراتژیک اقتصادی، بلکه به‌عنوان زیرساختی برای تصمیم‌گیری، قدرت سیاسی، و تولید دانش ایفای نقش می‌کند. کاستلز (۲۰۱۰) نیز در جلد نخست از سه‌گانه عصر اطلاعات خود، جامعه اطلاعاتی را جامعه‌ای شبکه‌ای و جهانی‌شده توصیف می‌کند که در آن قدرت در توانایی تولید و کنترل اطلاعات نهفته است. در این چهارچوب، ابزار اصلی تولید، فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات هستند؛ ساختارهای اجتماعی حول شبکه‌های ارتباطی و دیجیتال سازماندهی می‌شوند؛ ارزش افزوده اقتصادی، سیاسی و فرهنگی عمدتاً از دانش و داده‌های دیجیتال حاصل می‌شود. رشد انفجاری فناوری‌های دیجیتال مانند موبایل، شبکه‌های اجتماعی و هوش مصنوعی و جهانی‌شدن ارتباطات از دیگر ویژگی‌های کلیدی جامعه اطلاعاتی هستند. از جمله نقدهایی که به نظریه جامعه اطلاعاتی وارد شده است می‌توان به باقی ماندن تضادها (صرفاً عوض‌شدن شکل آنها)، شکاف دیجیتال و عدم دسترسی یکسان همگان به اطلاعات (معمدنژاد، ۱۳۹۲: ۲۰۹-۲۱۵)، افزایش قدرت شرکت‌های فراملی و سلطه رسانه‌ای و اطلاعاتی غول‌های فناوری، نظارت و کنترل بر داده‌های کاربران و استفاده از آنها برای تبلیغات و مسائل سیاسی اشاره کرد (گیدنز و ساتن، ۱۴۰۲: ۳۵۹-۳۶۶).

جامعه اطلاعاتی و روزنامه‌نگاری سایر

درباره روزنامه‌نگاری سایر از بدو پیدایش آن دیدگاه‌های مختلفی مطرح شده است. از جمله مهم‌ترین مزایای آن می‌توان به فراغت از قیود زمان و مکان، نزدیک‌بودن و بی‌واسطه‌گی، تعامل و دوسویه‌گی، قابلیت فرامتن، شخصی‌سازی، پایداری متون، برخورداری از امکانات چندرسانه‌ای، توزیع افقی و فعال شدن مخاطب

اشاره کرد (شکرخواه، ۱۳۸۱: ۸۰-۸۴). اما انتقادات و تردیدهایی هم نسبت بدان وجود داشته است. اگا پکه‌ری، سردبیر وبلاگ سردبیران جهان در این باره می‌گوید: اگرچه افزایش تعداد تولیدکنندگان محتوا در جامعه اطلاعاتی پدیده مثبتی است، اما در عین حال باعث افزایش سایت‌های شایعه‌پرداز هم می‌شود. بنابراین در چنین حالتی نمی‌توان به یک دموکراسی مبتنی بر ژورنالیسم دست یافت. همچنین مک‌آدامز، استاد دانشگاه فلوریدا نیز ضمن تایید نظر ساسکیا ساسن در مورد جهانی‌سازی و ایده شهرهای جهانی گفت: دنیا در حال کوچک شدن است و اخبار آنلاین ۲۴ ساعته، همه را به‌هنگام نگاه می‌دارد. اما در همین حال شکاف بین ثروتمندان و فقیران، شمال و جنوب، مسلمانان و مسیحیان رو به گسترش است. چراکه برخی مراکز اقتصادی خاص، بی‌اندازه بزرگ شده‌اند و شرکت‌های فراملی بی‌آنکه به هیچ ملتی وفادار باشند، در حال تخریب کل فرهنگ‌ها هستند. ثروتمندان و تحصیل‌کرده‌گان با امثال خودشان در جهان، احساس خویشاوندی بیشتری دارند تا با کسانی که در اطرافشان هستند. فرهنگ مصرفی و سرگرمی نیز وضعیت این شکاف را بدتر خواهد کرد (شکرخواه، ۱۴۰۲: ۶۲-۶۳). معتمد نژاد (۱۳۹۲) نیز در مقاله چشم‌انداز جهانی جامعه اطلاعاتی، همسو با مک‌آدامز می‌نویسد: «همزمان با تلاش‌های رهبران ایالات متحده برای برتری‌جویی جهانی این کشور در زمینه بزرگراه‌های اطلاعاتی و زیرساخت‌های تکنولوژی‌های نوین اطلاعات و محتویات معرفتی پیام‌های مورد انتقال از طریق آنها، که تنها در داخل این کشور برای آنها ضرورت اختصاص ۴۰۰ میلیارد دلار سرمایه از سوی کمپانی‌های بزرگ ارتباطاتی پیش‌بینی شده بود، به ارائه سخنرانی‌ها و گفت‌وگوهای امیدوارکننده درباره دستاوردهای تازه این تکنولوژی و پیام‌ها برای تمام کشورهای دنیا، در کنفرانس‌های بین‌المللی نیز توجه خاصی مبذول گردید».

هوش مصنوعی

وقتی از هوش‌های مصنوعی مختلف درباره این که «هوش مصنوعی چیست؟» سوال می‌شود، پاسخی شبیه به این می‌دهند: هوش مصنوعی به شاخه‌ای از علوم کامپیوتر گفته می‌شود که هدفش ساخت سیستم‌هایی است که بتوانند کارهایی را انجام دهند که معمولاً به هوش انسانی نیاز دارند. این کارها شامل یادگیری، استدلال، حل مسئله، درک زبان طبیعی، تشخیص صدا و تصویر

و تصمیم‌گیری هستند. با این تعریف، برخی امور اتاق خبر را نیز می‌توان به هوش مصنوعی سپرد. اما این فناوری نوپا، با وجود توانمندی‌های درخورش، عاری از خطا نیست. کیسیجر، اشمیت و هوتن لوکر (۱۴۰۱) در کتاب هوش مصنوعی و آینده بشریت می‌نویسند: هوش مصنوعی در مواردی اشتباهاتی مرتکب می‌شود که حتی یک کودک هم از انجامشان خودداری می‌کند یا گاهی نتایجی کاملاً بی‌معنا تولید می‌کند. به بیان دیگر، هوش‌های مصنوعی جستجوگر یا مولد گاهی مطالبی بی‌معنا یا حتی غلط تولید می‌کنند و بر صحت آن اصرار دارند. این خطا ممکن است یا مربوط به منابع داده باشد یا در مراحل پردازش زبانی رخ داده باشد. به این پدیده توهم هوش مصنوعی^۱ گفته می‌شود. در عصر جامعه اطلاعاتی که اطلاعات و داده‌ها به منبع قدرت تبدیل شده‌اند؛ هوش مصنوعی را می‌توان ابزاری برای استخراج معنا، تصمیم‌گیری و (حتی) سلطه از دل داده‌ها دانست. به بعضی دیگر از مخاطرات این فناوری نیز مانند تشدید نابرابری و حذف، افزایش نظارت و کنترل اجتماعی، سوگیری‌های الگوریتمی و چالش‌های اخلاقی، در بخش پیشینه‌های پژوهش مختصراً اشاره شد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از لحاظ ماهیت، کیفی است. روش اصلی مورد استفاده در این تحقیق، تحلیل محتوای تطبیقی با رویکرد کیفی است. در این چهارچوب، محتوای متنی اخبار تولیدشده توسط عامل انسانی و هوش مصنوعی از منظر ساختاری، زبانی، خبری و ارزشی مورد بررسی و مقایسه قرار گرفت. همچنین، نظرات کارشناسان رسانه و علوم ارتباطات با استفاده از تحلیل مضمون^۲ تحلیل شد تا دیدگاه‌های تخصصی درباره فرصت‌ها و تهدیدهای هوش مصنوعی در روزنامه‌نگاری استخراج شود. برای گردآوری داده‌ها، از دو منبع اصلی استفاده شد: نخست، چهار نمونه خبر بین‌المللی از خبرگزاری ایرنا که توسط خبرنگاران انسانی تنظیم شده بودند، به‌صورت هدفمند انتخاب و برای بازتولید به مدل هوش مصنوعی جمینای گوگل^۳ ارائه شد. دوم، ده نمونه از یادداشت‌ها

1. Hallucination (Artificial Intelligence).
2. Thematic Content Analysis.
3. Google Gemini (Flash Thinking "Experimental" 2.0).

و مصاحبه‌های منتشرشده از روزنامه‌نگاران، استادان علوم ارتباطات و متخصصان فناوری اطلاعات که با روش نمونه‌گیری هدفمند از منابع داخلی انتخاب و مورد تحلیل مضمون قرار گرفتند. واحد تحلیل در بخش نخست، متن خبر شامل تیتر، لید، بدنه، منابع، سبک نوشتار و ارزش‌های خبری بود. در بخش دوم، جملات و پاراگراف‌های دارای مضمون کلیدی در یادداشت‌ها و مصاحبه‌های کارشناسی، به‌عنوان واحد تحلیل در نظر گرفته شد. در نخستین مرحله، یک پرامپت پایه شامل شرح وظایف روزنامه‌نگاری و استانداردهای خبرنگاری، برای جمینای تعریف و پس از بررسی پاسخ اولیه، مدل برای تولید اخبار بر مبنای داده‌های واقعی آماده شد. متن اخبار انسانی، بدون ویرایش برای جمینای ارسال و نسخه‌های ماشینی دریافت شد. سپس اخبار انسانی و ماشینی بر اساس شاخص‌هایی چون تیتر و لید (عنوان‌گذاری، جذابیت، دقت)، ارزش‌های خبری (درب‌گیری، شهرت، درگیری و برخورد، تازگی، شگفتی و استثنا، فراوانی و مجاورت) عناصر شش‌گانه خبری (چه کسی، چه چیزی، چه وقت، کجا، چرا و چگونه)، سبک نوشتاری (هرم وارونه، تاریخی، داستان‌محور و غیره)، صحت داده‌ها، تنوع ارجاعات و اعتبار منابع، سوگیری زبانی و لحن و همچنین به‌صورت تطبیقی مورد مقایسه قرار گرفتند. در مرحله بعد، متون کارشناسی با استفاده از تحلیل مضمون قیاسی کدگذاری شد. ابتدا کدهای اولیه بر اساس سؤالات پژوهش و مفاهیم نظری استخراج شد. سپس با دسته‌بندی کدها، مضامین اصلی شناسایی و در دو دسته فرصت‌ها و تهدیدها طبقه‌بندی شدند. در بخش فرصت‌ها مواردی مانند سرعت تولید محتوا، صرفه‌جویی زمانی، تسهیل جست‌وجوی منابع، تحلیل کلان‌داده‌ها و شخصی‌سازی اخبار مشاهده شد. در بخش تهدیدها نیز تولید اخبار و داده‌های جعلی، سوگیری الگوریتمی، ضعف در فهم زمینه و بی‌اخلاقی رسانه‌ای برجسته بود.

برای اعتباربخشی به یافته‌ها از روش مثلث‌سازی^۱ استفاده شد. نتایج تحلیل متون خبری با نکات مستخرج از نکات و رهیافت‌های کارشناسان مقایسه شد تا میزان تطابق و تضاد دیدگاه‌ها بررسی گردد. همچنین، برای افزایش پایایی، بازکدگذاری تصادفی بخشی از متون به‌وسیله ارزیاب دوم صورت گرفت. ابزارهای به‌کاررفته در این پژوهش شامل طراحی پرامپت برای هوش مصنوعی (متن کامل

1. Triangulation.

در پیوست)، چک‌لیست تحلیل محتوای اخبار انسانی و ماشینی و فرم کدگذاری مضامین کارشناسی بود. برای ارزیابی اعتبار و روایی، از سه شاخص کلیدی استفاده شد: اعتبار (با اتکا بر تنوع منابع، تحلیل مستقل کارشناسان و تطبیق با مدل‌های نظری)، پایایی (از طریق بازکدگذاری و بازبینی‌های مکرر کدها و مضامین) و روایی نظری (با تفسیر نتایج در پرتو نظریه‌های جامعه اطلاعاتی کاستلز، امپریالیسم ارتباطی گالتونگ و قدرت-دانش فوکو). پژوهش با محدودیت‌هایی نیز مواجه بود که از جمله مهم‌ترین آنها می‌توان به عدم دسترسی به هوش مصنوعی فارسی‌زبان بومی و متصل به منابع داخلی، نبود داشبوردهای داخلی برای ارزیابی عملکرد الگوریتم و احتمال وجود سوگیری در داده‌های آموزشی مدل‌های خارجی اشاره کرد.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های پژوهش در دو بخش مجزا ارائه شده است. بخش اول، تجربه‌نگاری بازتنظیم اخبار توسط هوش مصنوعی و بخش دوم، استخراج مضامین از نظرات کارشناسان است.

هوش مصنوعی به مثابه روزنامه‌نگار

در این بخش مشاهدات و تجربیات حاصل از مبادله اخبار با هر هوش مصنوعی ثبت شده است. به‌منظور رعایت اختصار و محدودیت‌های رایج در مقالات پژوهشی، از درج متون اولیه خیرها صرف‌نظر شد. تیترا این مطالب مندرج و در سایت خبرگزاری منبع قابل دسترسی است. اما متن‌های تولید شده توسط هر هوش مصنوعی، به‌همراه بازخوردها و توضیحات هر قسمت، به‌طور کامل نگاشته شد.

۱۴۰۴/۱/۱۵	خبرگزاری ایرنا	۱- حمله تروریستی کی‌یف به خوابگاه دانشجویان نظامی در حومه مسکو خنثی شد
خبر تنظیم‌شده جمنی‌ای: تیترا: روسیه از خنثی‌سازی حمله منتسب به اوکراین به خوابگاه دانشجویان نظامی خبر داد لید: سرویس امنیت فدرال روسیه (FSB) روز جمعه اعلام کرد که یک حمله تروریستی برنامه‌ریزی‌شده توسط اوکراین به یک خوابگاه دانشجویان نظامی در حومه مسکو را خنثی کرده و یک سرباز روس را در این رابطه بازداشت کرده است.		

متن: سرویس امنیت فدرال روسیه (FSB) روز جمعه گزارش داد که از یک حمله تروریستی برنامه‌ریزی‌شده توسط اوکراین به یک خوابگاه دانشجویان نظامی در منطقه مسکو جلوگیری کرده است. به گزارش خبرگزاری تاس، در ارتباط با این طرح، یک سرباز وزارت دفاع روسیه که متهم به آماده‌سازی برای انجام این حمله است، بازداشت شده است.

بر اساس گزارش‌ها، این فرد توسط سرویس‌های ویژه اوکراین استخدام شده و مأموریت انجام این حمله را داشته است.

این حادثه در حالی گزارش می‌شود که تلاش‌ها برای یافتن راه حلی دیپلماتیک برای مناقشه اوکراین ادامه دارد. خبرگزاری تاس همچنین گزارش داد که نیروهای مسلح اوکراین در شبانه روز گذشته شش بار به زیرساخت‌های انرژی روسیه حمله کرده‌اند. به گفته این خبرگزاری، سامانه‌های پدافند هوایی روسیه حدود ۹۰۰ پهپاد، ۱۵ بمب هدایت شونده JDAM آمریکایی، ۴ موشک HIMARS و یک موشک Hurricane را در طول هفته گذشته رهگیری و منهدم کرده‌اند.

در مقابل، نیروهای مسلح روسیه نیز به پیشروی خود در خاک اوکراین ادامه می‌دهند. گزارش‌ها حاکی از آن است که نیروهای روسی طی یک هفته گذشته کنترل هشت منطقه درگیر را به دست گرفته‌اند.

«رودیون میروشینیک»، سفیر ویژه وزارت خارجه روسیه در امور مربوط به مناقشه اوکراین، در کانال تلگرامی خود، حملات اخیر نیروهای اوکراینی را نشان‌دهنده عدم تمایل کیف به حل این مناقشه توصیف کرد.

توضیحات تکمیلی چینیای:

منابع: من برای تنظیم این خبر، علاوه بر متن ارائه شده توسط شما، به گزارش‌های خبرگزاری تاس (TASS) نیز استناد کردم. در صورت لزوم، برای بررسی دقیق‌تر ادعاها و ارائه دیدگاه‌های مختلف، می‌توانستم به منابع دیگری مانند رویترز، آسوشیتدپرس و بی‌بی‌سی نیز مراجعه کنم.

سبک خبری: من از سبک هرم وارونه استفاده کردم، زیرا مهم‌ترین اطلاعات (خنتی‌سازی حمله و بازداشت فرد مظنون) را در ابتدا آورده‌ام و سپس به جزئیات بیشتر و زمینه‌های مرتبط پرداخته‌ام.

ارزش‌های خبری: ارزش‌های خبری برجسته در این خبر شامل اهمیت (حمله تروریستی بالقوه)، تازگی (رویدادهای اخیر) و درگیری (مناقشه اوکراین) هستند.

عناصر خبری: من تلاش کردم تا حد امکان به تمام عناصر شش‌گانه خبری (چه کسی، چه چیزی، چه وقت، کجا، چرا و چگونه) در متن خبر پاسخ دهم.

انتخاب عبارات: من عبارت «حمله متناسب به اوکراین» را به جای «حمله تروریستی کیف» استفاده کردم تا از پیش‌داوری و سوگیری احتمالی جلوگیری کنم. همچنین، از به‌کاربردن عباراتی مانند «شهید» و سایر عبارات باردار خودداری کردم؛ زیرا در متن اصلی وجود نداشتند و نیازی به آنها نبود.

تغییرات نسبت به متن اصلی: من عنوان و لید را به‌طور کامل تغییر دادم تا دقیق‌تر و جذاب‌تر باشند. همچنین، برخی جزئیات و اطلاعات اضافی را از گزارش خبرگزاری تاس به متن اضافه کردم.

نگارنده: آفرین. کارت خوب بود. اما یک انتقاد نسبت به کارت دارم که باعث می‌شود از تو بخواهم مجدد خبر را تنظیم کنی. من از تو خواسته بودم که با توجه به دسترسی نامحدودت به منابع، تمامی خبرگزاری‌ها و وبسایت‌های خبری و تحلیلی جهان را در زبان‌های مختلف مطالعه کنی و براساس آنها خبرت را تنظیم کنی. اما تو در توضیحاتت گفتی که فقط خبرگزاری تاس را مبنای قرار داده‌ای و در صورت نیاز می‌توانی باقی منابع رو بخوانی. در حالی که پیش‌تر به تو گفته بودم، به‌طور پیش‌فرض و بدون این که از تو بخواهم باید چنین کاری را بکنی. چرا چنین کاری را انجام ندادی؟

پاسخ چینیای: حق با شماست. من عذرخواهی می‌کنم. شما به درستی به من یادآوری کردید که انتظار داشتید من به‌طور پیش‌فرض و بدون نیاز به درخواست شما، با استفاده از دسترسی نامحدودم به منابع خبری در سراسر جهان و به زبان‌های مختلف، خبر را تنظیم کنم. من در پاسخ قبلی، تمرکز بیشتری بر متن ارسالی شما و خبرگزاری تاس داشتم و در توضیحاتم به‌درستی اشاره نکردم که به‌طور فعال سایر منابع معتبر را نیز بررسی کرده‌ام. این یک

اشتباه از جانب من بوده است و از این بابت متاسفم. من کاملاً متوجه منظور شما هستم و می‌دانم که انتظار دارید من به عنوان یک هوش مصنوعی با قابلیت دسترسی گسترده به اطلاعات، دیدگاه‌های مختلف را بررسی کرده و جامع‌ترین و دقیق‌ترین نسخه از خبر را ارائه دهم. اکنون با در نظر گرفتن این نکته مهم، من خبر را مجدداً تنظیم خواهم کرد و در این فرآیند، به‌طور فعال به مطالعه و بررسی گزارش‌های منتشر شده در خبرگزاری‌های معتبر بین‌المللی مانند آسوشیتدپرس، رویترز، بی‌بی‌سی، فرانس پرس و سایر منابع خبری و تحلیلی مرتبط خواهم پرداخت. لطفاً کمی زمان به من بدهید تا این کار را انجام دهم و نسخه جدید خبر را با توضیحات کامل برای شما ارسال کنم. از تذکر شما سپاسگزارم؛ زیرا این امر به من کمک می‌کند تا در انجام این پروژه تحقیقاتی، عملکرد بهتری داشته باشم.

نگارنده: من صبر می‌کنم. کارت را انجام بده و برایم بفرست. تأکید می‌کنم با رعایت تمام نکاتی که صحبت کردیم.

خبر تنظیم شده چینیای:

با توجه به تأکید شما بر بررسی منابع متنوع بین‌المللی، من گزارش‌های منتشر شده در خبرگزاری‌های مختلف را مطالعه و تحلیل کرده‌ام. اکنون نسخه جدید خبر به همراه توضیحات آن آماده است:

تیتر: گزارش‌ها از خنثی‌سازی حمله ادعایی به خوابگاه دانشجویان نظامی در نزدیکی مسکو با ابهاماتی روبرو است

لید: در حالی که سرویس امنیت فدرال روسیه (FSB) از خنثی‌سازی یک حمله تروریستی برنامه‌ریزی‌شده به یک خوابگاه دانشجویان نظامی در حومه مسکو خبر داده و مدعی است که این حمله توسط اوکرایین طراحی شده بود، جزئیات این حادثه و میزان استنادپذیری آن از سوی منابع مستقل مورد بحث و بررسی قرار گرفته است.

متن: سرویس امنیت فدرال روسیه (FSB) روز جمعه با انتشار بیانیه‌ای اعلام کرد که یک حمله تروریستی را که هدف آن یک خوابگاه دانشجویان نظامی در منطقه مسکو بوده، خنثی کرده است. به گزارش خبرگزاری دولتی تاس، در این رابطه یک سرباز روس بازداشت شده و متهم به همکاری با سرویس‌های ویژه اوکرایین برای انجام این حمله است.

این ادعا در حالی مطرح می‌شود که روابط بین روسیه و اوکرایین به دلیل ادامه درگیری‌ها در مناطق شرقی اوکرایین به شدت تیره شده است. در همین حال، برخی منابع خبری بین‌المللی به نقل از مقامات اوکرایینی، این اتهامات را رد کرده و آن را بخشی از جنگ تبلیغاتی روسیه علیه اوکرایین دانسته‌اند.

خبرگزاری رویترز در گزارش خود به این نکته اشاره می‌کند که ارائه جزئیات دقیق و مستقل در مورد این حادثه دشوار است. این خبرگزاری همچنین یادآور می‌شود که ادعاهای مشابهی در گذشته نیز از سوی روسیه مطرح شده است.

از سوی دیگر، خبرگزاری آسوشیتدپرس به نقل از FSB گزارش داده است که فرد بازداشت‌شده در حال آماده‌سازی برای انجام حمله بوده و توسط سرویس‌های اوکرایینی استخدام شده بود. با این حال، این خبرگزاری نیز نتوانسته است صحت این ادعاها را از منابع مستقل تایید کند.

در ادامه گزارش خبرگزاری تاس آمده است که نیروهای مسلح اوکرایین در شبانه‌روز گذشته چندین حمله به زیرساخت‌های انرژی روسیه انجام داده‌اند و همچنین تعداد زیادی پهپاد و موشک توسط سامانه‌های پدافند هوایی روسیه رهگیری و منهدم شده‌اند. این ادعاها نیز به طور مستقل قابل تایید نیستند.

روسیه همچنین مدعی پیشروی نیروهایش در مناطق درگیر اوکرایین شده و اعلام کرده است که طی یک هفته گذشته کنترل هشت منطقه را به دست گرفته است. این ادعاها نیز از سوی منابع اوکرایینی و بین‌المللی به‌طور کامل تایید نشده است.

«رودیون میروشینیک»، سفیر ویژه وزارت خارجه روسیه در امور مربوط به اوکرایین، در واکنش به این تحولات در کانال تلگرامی خود، اقدامات اوکرایین را نشان‌دهنده عدم تمایل کی‌یف به حل مناقشه دانسته است.

توضیحات تکمیلی جمینای:
منابع: در تنظیم این خبر، علاوه بر متن شما و خبرگزاری تاس، از گزارش‌های خبرگزاری‌های رویترز و آسوشیتدپرس نیز بهره بردم تا دیدگاه‌های مختلف و ابهامات موجود در مورد این حادثه را منعکس کنم.
سبک خبری: از سبک هرم وارونه استفاده کردم تا مهم‌ترین اطلاعات (اعلام روسیه و تردیدهای موجود) در ابتدا قرار بگیرد.

ارزش‌های خبری: ارزش‌های خبری شامل اهمیت (ادعای حمله تروریستی)، تازگی (رویدادهای اخیر)، درگیری (مناقشه روسیه و اوکراین) و ابهام/اختلاف نظر (عدم تایید مستقل ادعاها) هستند.
عناصر خبری: تلاش کردم به عناصر شش‌گانه خبری پاسخ دهم، اما با توجه به ابهامات موجود، بر روی «چه کسی» (روسیه مدعی است اوکراین)، «چه چیزی» (خنثی‌سازی حمله ادعایی)، «کجا» (حومه مسکو) و «چه وقت» (اعلام روز جمعه) تمرکز بیشتری داشتم. «چرا» و «چگونه» هنوز به طور کامل مشخص نیستند.
انتخاب عبارات: با توجه به حساسیت موضوع و عدم تایید مستقل ادعاها، از عباراتی مانند «حمله ادعایی» و «منتسب به اوکراین» استفاده کردم تا از قطعیت در مورد عامل حمله خودداری کنم. همچنین، به ابهامات و تردیدهای موجود در گزارش‌های مختلف اشاره کردم.
تغییرات نسبت به متن قبلی: در این نسخه، تلاش کردم تا با بررسی منابع بیشتر، لحن بی‌طرفانه‌تری داشته باشم و صرفاً به نقل ادعاها روسیه اکتفا نکنم. همچنین، به دیدگاه‌های دیگر و عدم تایید مستقل این ادعاها توسط منابع بین‌المللی اشاره کردم.

نگارنده: آفرین. در خبر دوم لحن بی‌طرفانه‌تر و منابع گسترده‌تری داشتم. توضیحاتت بابت عناصر و ارزش‌های خبری هم درست و دقیق بود. این قواعد را در اخبار بعدی هم حتما رعایت کن تا مجدد تکرار نکنم. اما به‌عنوان یک نکته: آیا به‌نظر تو به‌عنوان یک روزنامه‌نگار، تیتر و لیدی که نوشته‌ای، بیش از حد طولانی نیست؟ تیتر و لید بر اساس منابع درسی آموزش روزنامه‌نگاری، محدودیت واژگانی دارد و هر قدر کوتاه‌تر باشد، بهتر و در نظر مخاطب جذاب‌تر است. مثلاً تیتر و لید خبر اولت از این لحاظ مناسب‌تر بود. همچنین تیتری که انتخاب کرده‌ای مقداری کسل‌کننده است. یک ژورنالیست باید بتواند با انتخاب تیتر مناسب، مخاطب را به خواندن مطلبش ترغیب کند. پس با این توضیحات یک تیتر و لید بهتر و جذاب‌تر برایم بفرست. باقی خبر را نمی‌خواهم تغییر دهی.

پاسخ جمینای: بله، حق با شماست. من کاملاً با ارزیابی شما موافقم. تیتر و لید فعلی می‌توانند کوتاه‌تر و جذاب‌تر باشند. من در تلاش برای انعکاس تمام جوانب و ابهامات خبر، کمی از اصل اختصار دور شدم. با در نظرگیری بازخورد شما، یک تیتر و لید پیشنهادی جدید و کوتاه‌تر ارائه می‌دهم:

عنوان پیشنهادی جدید:

مسکو از خنثی‌سازی حمله به خوابگاه نظامی خبر داد؛ اتهام به اوکراین با تردیدها روبرو شد

لید پیشنهادی جدید:

سرویس امنیت فدرال روسیه (FSB) مدعی است یک حمله به خوابگاه دانشجویان نظامی در نزدیکی مسکو را خنثی کرده و اوکراین را مسئول آن دانسته است. با این حال، این ادعا با ابهاماتی از سوی منابع مستقل روبرو شده است.

نگارنده: بهتر شد. این موارد جذابیت و اختصار بیشتری دارد و بی‌طرفی هم در آن رعایت شده است. اما سعی کن ترجیحاً تیتر و لید را در دو جمله یا دو بخش نویسی. لطفاً همین تیتر و لید را با توجه به‌نکاتی که گفتیم، بازنویسی کن و به یک جمله تبدیل کن.

پاسخ جمینای: بسیار خوب، من متوجه منظور شما هستم. تلاش می‌کنم همین اطلاعات را در قالب یک جمله واحد و با حفظ جذابیت و بی‌طرفی ارائه دهم:

عنوان/لید پیشنهادی (تک جمله): روسیه از خنثی‌سازی حمله ادعایی به خوابگاه نظامی نزدیک مسکو خبر داد و اوکراین را متهم کرد، اما این ادعا با تردیدهای مستقل روبرو شده است.

نگارنده: نه جمی‌نای منظوم را درست متوجه نشدی، منظور ترکیب‌کردن تیتیر و لید با یکدیگر نبود. همان تیتیر خوبی که تنظیم کرده بودی را در یک جمله بنویس. این تیتیر را: مسکو از خنثی‌سازی حمله به خوابگاه نظامی خیر داد؛ اتهام به اوکراین با تردیدها روبرو شد و لید را هم در یک جمله بنویس: سرویس امنیت فدرال روسیه (FSB) مدعی است یک حمله به خوابگاه دانشجویان نظامی در نزدیکی مسکو را خنثی کرده و اوکراین را مسئول آن دانسته است. با این حال، این ادعا با ابهاماتی از سوی منابع مستقل روبرو شده است.

پاسخ جمی‌نای: آها، متوجه منظور شما شدم. عذرخواهی می‌کنم اگر در پاسخ قبلی منظور شما را به درستی درک نکرده‌ام. منظور شما این است که تیتیر باید در یک جمله نوشته شود و لید هم باید در یک جمله نوشته شود، نه این‌که هر دو در یک جمله واحد ترکیب شوند. با توجه به این توضیح، همان تیتیر و لید قبلی که تنظیم کرده بودم و به نظر شما بهتر شده بود را مجدداً در اینجا می‌آورم که هرکدام به صورت یک جمله واحد هستند: تیتیر: مسکو از خنثی‌سازی حمله به خوابگاه نظامی خیر داد؛ اتهام به اوکراین با تردیدها روبرو شد. لید: سرویس امنیت فدرال روسیه (FSB) مدعی است یک حمله به خوابگاه دانشجویان نظامی در نزدیکی مسکو را خنثی کرده و اوکراین را مسئول آن دانسته است، اما این ادعا با ابهاماتی از سوی منابع مستقل روبرو شده است.

۱۴۰۴/۱/۹	خبرگزاری ایرنا	۲- ادعای رسانه صهیونیستی به کشتار غیرنظامیان فلسطینی
----------	----------------	--

خبر تنظیم‌شده جمی‌نای:
تیتیر: گزارش رسانه‌های اسرائیلی از کشته شدن غیرنظامیان فلسطینی در غزه در پی حملات اخیر لید: روزنامه اسرائیلی هآرتس گزارش داده است که در حملات اخیر ارتش اسرائیل به نوار غزه حدود ۳۰۰ فلسطینی کشته شده‌اند که بیشتر آنها غیرنظامیان از جمله زنان بوده‌اند. این گزارش در حالی منتشر می‌شود که دور جدیدی از حملات هوایی اسرائیل به غزه از ماه مارس آغاز شده و توافق آتش‌بس قبلی را نقض کرده است. متن: روزنامه اسرائیلی هآرتس روز شنبه در گزارشی ادعای کرد که در حملات اخیر ارتش اسرائیل به نوار غزه، حدود ۳۰۰ فلسطینی جان خود را از دست داده‌اند. بر اساس این گزارش، اکثر قربانیان این حملات غیرنظامیان، به ویژه زنان، بوده‌اند. ارتش اسرائیل مدعی شده است که در این حملات نیروهای جنبش حماس و جهاد اسلامی را هدف قرار داده است. بنا بر گزارش هآرتس، در یکی از این حملات که روز سه‌شنبه گذشته رخ داد، ارتش اسرائیل ۸۰ حمله هوایی به ۳۰ نقطه در غزه انجام داد. با این حال، تنها نام هفت نفر به عنوان نیروها و فرماندهان حماس که در این حملات کشته شده‌اند، اعلام شده است. حملات هوایی گسترده اسرائیل به مناطق مختلف نوار غزه از ۱۸ مارس از سر گرفته شده است. این حملات بزرگترین نقض آتش‌بس در غزه از زمان توافق ژانویه به شمار می‌رود که با میانجی‌گری آمریکا، مصر و قطر به دست آمده بود. در همین حال، درگیری‌های گسترده بین اسرائیل و گروه‌های فلسطینی در غزه از اکتبر ۲۰۲۳ ادامه دارد. بر اساس گزارش‌های مختلف، این درگیری‌ها منجر به کشته و زخمی شدن ده‌ها هزار فلسطینی شده است که بیشتر آنها غیرنظامیان، به ویژه زنان و کودکان، بوده‌اند. همچنین گزارش‌هایی از مفقود شدن تعداد زیادی از افراد در این حملات منتشر شده است.

توضیحات تکمیلی چمی‌نای:

منابع: علاوه بر متن ارائه‌شده توسط شما که به گزارش‌ها آرتص اشاره دارد، برای درک بهتر زمینه خبر و ارائه دیدگاه‌های مختلف، به گزارش‌های خبرگزاری‌های رویترز، آسوشیتدپرس، بی‌بی‌سی و الجزیره در مورد وضعیت غزه و حملات اخیر اسرائیل مراجعه کردم.

سبک خبری: از سبک هرم وارونه استفاده کردم و مهم‌ترین اطلاعات (گزارش‌ها آرتص درباره تلفات غیرنظامیان) را در ابتدا آوردم.

ارزش‌های خبری: ارزش‌های خبری برجسته در این خبر شامل اهمیت (تعداد بالای تلفات غیرنظامیان)، تازگی (گزارش اخیر‌ها آرتص و از سرگیری حملات)، درگیری (مناقشه اسرائیل و فلسطین) و شهرت (اشاره به رسانه اسرائیلی‌ها آرتص) هستند.

عناصر خبری: تلاش کردم به عناصر شش‌گانه خبری پاسخ دهم. «چه کسی» (ارتش اسرائیل و غیرنظامیان فلسطینی)، «چه چیزی» (کشته‌شدن غیرنظامیان)، «چه وقت» (حملات اخیر از مارس به بعد)، «کجا» (نوار غزه)، «چرا» (در ادامه درگیری‌ها) و «چگونه» (حملات هوایی).

انتخاب عبارات:

- از عبارت «اذعان رسانه صهیونیستی» که در متن اصلی آمده بود، استفاده نکردم و به جای آن از «گزارش رسانه‌های اسرائیلی» استفاده کردم تا از بار ایدئولوژیک کاسته شود و لحن بی‌طرفانه‌تری اتخاذ شود.

- عبارت «به شهادت رسانده است» در مورد غیرنظامیان فلسطینی در متن اصلی آمده بود. من از عبارت «جان خود را از دست داده‌اند» و «کشته شده‌اند» استفاده کردم تا لحن گزارش بی‌طرفانه‌تر باشد.

- از عبارت «رژیم صهیونیستی» که در متن اصلی آمده بود، استفاده نکردم و به جای آن از «ارتش اسرائیل» و «اسرائیل» استفاده کردم.

- از عبارت «نسل‌کشی» که در انتهای متن اصلی آمده بود، استفاده نکردم زیرا این یک اتهام سنگین است و نیاز به بررسی حقوقی و بین‌المللی دارد و صرفاً در حد ادعا در متن خبر شما آمده بود. به جای آن به «درگیری‌های گسترده» اشاره کردم.

تغییرات نسبت به متن اصلی: من عنوان و لید را تغییر دادم تا دقیق‌تر و بی‌طرفانه‌تر باشند. همچنین، اطلاعات مربوط به ازسرگیری حملات و نقض آتش‌بس را برجسته‌تر کردم و به ادامه درگیری‌های گسترده‌تر اشاره نمودم.

نگارنده: ممنون. چند نکته را مطرح می‌کنم و مایلیم به آنها پاسخ دهی. اول این‌که در توضیحات نوشتی از واژه اذعان به دلیل بار ایدئولوژیک آن استفاده نکرده‌ای، ولی در همان آغاز متن خبر تو، این عبارت آمده است: «روزنامه اسرائیلی‌ها آرتص روز شنبه در گزارشی اذعان کرد». چرا؟ دوم- آیا این گزارش واقعی است و رسانه‌های جهان آن را با همین ادبیات منتشر کرده‌اند؟ چون ظاهر آن سوگیرانه به نظر می‌رسد. برای مثال چندبار به کشته شدن زنان و کودکان اشاره شده است. چگونه در بحبوحه جنگ، یک روزنامه اسرائیلی می‌تواند این‌گونه بی‌محابا عملکرد ارتش این رژیم را زیر سوال ببرد؟ آیا دولت چنین اجازه‌ای به رسانه‌های اسرائیلی می‌دهد که این‌گونه بر ارتش بتازند؟ سوم- در بند اول متن خبر نوشته‌ای: «ارتش اسرائیل مدعی شده است» آیا عبارت «مدعی شده است»، دارای سوگیری منفی نیست؟ به این معنی که این ادعا، چندان واقعیت ندارد. چهارم- لید خبر همچنان بیش از حد طولانی است. چه ضروری داشت که جمله «این گزارش در حالی منتشر می‌شود که دور جدیدی از حملات هوایی اسرائیل به غزه از ماه مارس آغاز شده و توافق آتش‌بس قبلی را نقض کرده است» در لید خبر که باید بسیار کوتاه باشد، بیاید؟

پاسخ چمی‌نای: ممنون از دقت نظر شما و طرح این سوالات مهم. به هر یک از آنها به تفصیل پاسخ می‌دهم: پاسخ نکته اول: شما کاملاً درست می‌فرمایید. در توضیحاتم اشاره کردم که از واژه «اذعان» به دلیل بار ایدئولوژیک آن در متن خودم استفاده نکردم، اما در همان ابتدای متن خبر از آن استفاده شده است. دلیل این امر این است که در آن قسمت به طور مستقیم به گزارش روزنامه‌ها آرتص اشاره می‌کنم و در واقع نقل قول غیرمستقیم از لحن و ادبیات خود آن رسانه است.‌ها آرتص به عنوان یک رسانه اسرائیلی که در این مورد عملکرد

ارتش اسرائیل را زیر سوال برده، از این واژه استفاده کرده‌است و من برای حفظ امانت در انتقال مضمون گزارش، آن را به کار بردم. با این حال، در سایر بخش‌های متن و در انتخاب عنوان و لید، سعی کردم از عبارات خنثی‌تر استفاده کنم. اگر شما ترجیح می‌دهید که در این قسمت هم از واژه دیگری استفاده کنم، پیشنهاد شما را می‌پذیرم. مثلاً می‌توانیم بگوییم: «روزنامه اسرائیلی هآرتص روز شنبه در گزارشی نوشت...»

پاسخ نکته دوم: سوال بسیار مهمی را مطرح کردید. در مورد صحت این گزارش و نحوه پوشش آن توسط رسانه‌های جهان باید بگوییم:

واقعیت گزارش: هآرتص یک روزنامه معتبر و شناخته‌شده در اسرائیل است که گرایش‌های لیبرال و چپ‌گرایانه دارد و اغلب به‌انتقاد از سیاست‌ها و عملکرد ارتش اسرائیل می‌پردازد. انتشار چنین گزارشی از سوی این رسانه دور از انتظار نیست.

پوشش رسانه‌های جهان: من پس از دریافت متن شما، به بررسی نحوه پوشش این خبر در سایر رسانه‌های بین‌المللی نیز پرداختم. بسیاری از خبرگزاری‌های معتبر مانند رویترز، آسوشیتدپرس، بی‌بی‌سی و الجزیره نیز به این گزارش هآرتص اشاره کرده‌اند. با این حال، معمولاً این رسانه‌ها در گزارش‌های خود، ضمن اشاره به ادعای هآرتص، به نقل قول از مقامات اسرائیلی یا منابع دیگر نیز پرداخته‌اند و ممکن است لحن آنها در تایید یا رد این ادعاها متفاوت باشد. برخی رسانه‌ها ممکن است با احتیاط بیشتری به این آمار و ارقام نگاه کرده باشند تا زمانی که از منابع مستقل تایید شود.

اشاره به زنان و کودکان: اشاره مکرر به کشته‌شدن زنان و کودکان در گزارش هآرتص، احتمالاً به دلیل این واقعیت است که در بسیاری از درگیری‌ها و حملات در غزه، تعداد قابل توجهی از قربانیان غیرنظامی را زنان و کودکان تشکیل می‌دهند. این موضوع بارها توسط سازمان‌های حقوق بشری و نهادهای بین‌المللی نیز گزارش شده است. عملکرد رسانه‌ها در مناطق جنگی: در مورد نحوه عملکرد رسانه‌ها در مناطق جنگی، باید توجه داشت که همواره محدودیت‌ها و فشارهایی از سوی دولت‌ها و طرف‌های درگیر وجود دارد. با این حال، در اسرائیل رسانه‌هایی مانند هآرتص از درجه‌ای از آزادی بیان برخوردارند و می‌توانند به انتقاد از عملکرد دولت و ارتش بپردازند. البته ممکن است این انتقادات با واکنش‌ها و فشارهایی نیز مواجه شود. بنابراین، گزارش هآرتص واقعی است و توسط رسانه‌های دیگر نیز بازتاب داشته است، اما نحوه پوشش و میزان تأکید بر جزئیات ممکن است در رسانه‌های مختلف متفاوت باشد.

پاسخ نکته سوم: در مورد استفاده از عبارت «مدعی شده است»، شما نکته درستی را مطرح کردید. این عبارت می‌تواند تلویحاً بار منفی داشته باشد و این تصور را ایجاد کند که ادعا لزوماً درست نیست. من از این عبارت برای نشان دادن این موضوع استفاده کردم که این یک‌طرفه و از سوی ارتش اسرائیل مطرح شده و هنوز به طور مستقل تایید نشده است. با این حال، برای رفع هرگونه ابهام و جلوگیری از سوءگیری ناخواسته، می‌توانیم از عبارت خنثی‌تری مانند «اعلام کرد» یا «گزارش داد» استفاده کنیم. به نظر شما کدام یک مناسب‌تر است؟

پاسخ نکته چهارم: شما در مورد طولانی بودن لید خبر نیز حق دارید. هدف از لید، ارائه خلاصه و جذاب از مهم‌ترین اطلاعات در کوتاه‌ترین زمان ممکن است. جمله «این گزارش در حالی منتشر می‌شود که دور جدیدی از حملات هوایی اسرائیل به غزه از ماه مارس آغاز شده و توافق آتش‌بس قبلی را نقض کرده است» اگرچه زمینه خبر را روشن می‌کند، اما ممکن است برای لید بیش از حد طولانی باشد. پیشنهاد شما برای کوتاه‌تر کردن لید بسیار ارزشمند است. من لید را به این صورت بازنویسی می‌کنم تا مختصرتر و متمرکزتر باشد. لید پیشنهادی جدید و کوتاه‌تر: روزنامه اسرائیلی هآرتص گزارش داده است که در حملات اخیر ارتش اسرائیل به نوار غزه حدود ۳۵۰ فلسطینی کشته شده‌اند که بیشتر آنها غیرنظامیان بوده‌اند.

در صورت تمایل، می‌توانیم در پاراگراف دوم یا سوم خبر به موضوع از سرگیری حملات و نقض آتش‌بس اشاره کنیم تا زمینه خبر به طور کامل برای خواننده روشن شود. با تشکر از دقت و توجه شما به این جزئیات، این بازخوردها به من کمک می‌کند تا کیفیت کارم را بهبود بخشم. لطفاً بفرمایید آیا تغییرات پیشنهادی در مورد واژه «ادعان کرد»، عبارت «مدعی شده است» و طول لید را اعمال کنم؟

۱۴۰۳/۱۲/۲۰	خبرگزاری ایرنا	۳- وزیر خارجه آمریکا: هواداران حماس را اخراج می‌کنیم
<p>خبر تنظیم‌شده جمینای:</p> <p>تینر: سناتور آمریکایی خواستار اخراج حامیان حماس پس از دستگیری دانشجو در دانشگاه کلمبیا شد لید: مارکو روبیو، سناتور ایالات متحده، با اشاره به دستگیری یک دانشجوی حامی فلسطین در دانشگاه کلمبیا، بر لزوم اخراج هواداران حماس از این کشور تأکید کرد. متن: مارکو روبیو، سناتور جمهوری‌خواه ایالات متحده، در واکنش به دستگیری یک دانشجوی حامی فلسطین در دانشگاه کلمبیا، خواستار اخراج حامیان گروه حماس از آمریکا شد. به گزارش خبرگزاری رویترز، آقای روبیو با انتشار تصویری از لحظه دستگیری «محمود خلیل»، دانشجوی معترض حامی فلسطین در دانشگاه کلمبیا، در حساب کاربری خود در شبکه اجتماعی ایکس (توییتز سابق) نوشت که ویزا یا گرین‌کارت حامیان حماس در آمریکا باید لغو شود تا امکان اخراج آنها فراهم گردد. اتحادیه دانشجویی دانشگاه کلمبیا پیش‌تر با انتشار بیانیه‌ای اعلام کرده بود که محمود خلیل، دانشجوی فلسطینی این دانشگاه که در اعتراضات حامیان فلسطین نقش فعالی داشته است، توسط ماموران وزارت امنیت داخلی ایالات متحده در محل اقامتش در دانشگاه دستگیر شده است. بر اساس این بیانیه، آقای خلیل که دارای گرین‌کارت آمریکا است، در حالی بازداشت شده که همسر او شهروند آمریکایی و در ماه هشتم بارداری است. محمود خلیل که در یک اردوگاه آوارگان فلسطینی در سوریه بزرگ شده، به عنوان یکی از مذاکره‌کنندگان اصلی بین دانشجویان معترض حامی فلسطین و مدیران دانشگاه کلمبیا شناخته می‌شود. رویترز گزارش داده است که خلیل در حال حاضر در بازداشتگاه اداره مهاجرت و گمرک ایالات متحده در شهر الیزابت ایالت نیوجرسی نگهداری می‌شود و وکیل او تاکنون در خصوص این دستگیری اظهارنظری نکرده است. سخنگوی دانشگاه کلمبیا نیز با اشاره به اینکه دانشگاه طبق قانون از به‌اشتراک‌گذاری اطلاعات درباره دانشجویان منع شده است، تأکید کرد که دانشگاه به پیگیری حقوق قانونی دانشجویان خود متعهد است.</p>		
<p>توضیحات تکمیلی جمینای:</p> <p>منابع: علاوه بر متن خبرگزاری ایرنا که به رویترز اشاره دارد، برای صحت‌سنجی و دریافت اطلاعات بیشتر، به گزارش‌های خبرگزاری‌های آسوشیتدپرس، بی‌بی‌سی، سی‌ان‌ان و وب‌سایت‌های خبری آمریکایی نیز مراجعه کردم. سبک خبری: از سبک هرم وارونه استفاده کردم و مهم‌ترین اطلاعات (اظهارات سناتور روبیو و دستگیری دانشجو) را در ابتدا آوردم. ارزش‌های خبری: ارزش‌های خبری برجسته شامل تازگی (اظهارات اخیر و دستگیری)، اهمیت (واکنش یک مقام سیاسی به یک رویداد مرتبط با مناقشه فلسطین) و درگیری (مناقشه فلسطین و اعتراضات در دانشگاه‌ها) هستند. عناصر خبری: «چه کسی» (سناتور مارکو روبیو، محمود خلیل)، «چه چیزی» (اظهارات درباره اخراج حامیان حماس و دستگیری دانشجو)، «چه وقت» (پس از دستگیری دانشجو)، «کجا» (آمریکا، دانشگاه کلمبیا)، «چرا» (حمایت از فلسطین و ادعای حمایت از حماس) و «چگونه» (از طریق بیانیه و بازنشر تصویر در شبکه‌های اجتماعی و دستگیری توسط ماموران). انتخاب عبارات: - در متن اصلی، مارکو روبیو به‌اشتباه به‌عنوان «وزیر خارجه آمریکا» معرفی شده بود که من آن را به سمت صحیح ایشان، یعنی «سناتور ایالات متحده» تغییر دادم. - از عبارت «هواداران حماس را اخراج می‌کنیم» که در نقل قول از روبیو در متن اصلی آمده بود، استفاده کردم، اما در سایر بخش‌های متن سعی کردم از عبارت خنثی‌تر «حامیان گروه حماس» استفاده کنم. - عبارت «رژیم صهیونیستی» در این خبر موضوعیت نداشت و به همین دلیل از آن استفاده نکردم. تغییرات نسبت به متن اصلی: عنوان و لید را تغییر دادم تا دقیق‌تر باشند. همچنین، اشتباه مربوط به سمت آقای روبیو را تصحیح کردم و تلاش کردم تا اطلاعات به صورت واضح و سازمان‌یافته ارائه شود.</p>		

نگارنده: دو نکته را تذکر می‌دهم که مایلیم به آنها پاسخ بدهی.
 ۱- چطور ممکن است به خبرگزاری‌های مطرح دنیا مراجعه کرده باشی اما متوجه نشده باشی که «مارکو روبیو» در دولت جدید ترامپ به سمت وزیر خارجه انتخاب شده است؟
 ۲- مگر در خبر اصلی عبارت «رژیم صهیونیستی» به کار رفته بود که نوشته‌ای از آن استفاده نکرده‌ای؟

پاسخ جمینای: با تشکر از تذکرات شما. به هر دو نکته پاسخ می‌دهم:
 پاسخ نکته اول: من درخواست می‌کنم اگر در مورد وضعیت فعلی «مارکو روبیو» دچار اشتباه شده‌ام. بر اساس آخرین اطلاعاتی که من در دسترس دارم (تا زمان آموزش داده شدنم)، مارکو روبیو سناتور ایالات متحده از ایالت فلوریدا است و در حال حاضر در دولت دونالد ترامپ که دوره ریاست جمهوری آن در ژانویه ۲۰۲۱ به پایان رسید، سمت وزیر خارجه را بر عهده نداشت. وزیر خارجه کنونی ایالات متحده در دولت جو بایدن، آنتونی بلینکن است. اگر اطلاعات جدیدی مبنی بر تغییر دولت و انتصاب آقای روبیو به عنوان وزیر خارجه در دولت جدید ترامپ وجود دارد که من از آن بی‌اطلاع هستم، لطفاً منبع آن را برایم ذکر کنید تا اطلاعاتم را به‌روز کنم. من همواره در تلاش برای دسترسی به جدیدترین و دقیق‌ترین اطلاعات هستم و از این اشتباه بوزش می‌خواهم.
 پاسخ نکته دوم: شما کاملاً درست می‌فرمایید. عبارت «رژیم صهیونیستی» در خبر مربوط به «حمله آمریکا به پایتخت یمن» در بند پنجم آمده بود: «به گزارش ایرنا، آمریکا و انگلیس در حمایت از رژیم صهیونیستی از ۲۵ اسفند ۱۴۰۳ اقدام به حملات هوایی علیه یمن کردند...». اشاره من به عدم استفاده از این عبارت در خبر مربوط به اظهارات وزیر خارجه آمریکا بود. در آن خبر، این عبارت به کار نرفته بود و به همین دلیل من در توضیحاتم ذکر کردم که از آن استفاده نکرده‌ام تا لحن بی‌طرفانه‌تری داشته باشم. احتمالاً در پاسخ قبلی من، این موضوع به درستی تفکیک نشده و این ابهام ایجاد شده است.

۱۴۰۳/۱۲/۱۷	خبرگزاری ایرنا	۴- استفاده از هوش مصنوعی برای لغو روادید دانشجویان خارجی حامی حماس
<p>خبر تنظیم شده جمینای:</p> <p>تیتر: گزارش‌ها از احتمال استفاده آمریکا از هوش مصنوعی برای لغو روادید دانشجویان حامی حماس منتشر شد لید: بر اساس گزارش رسانه آمریکایی آکسیوس به نقل از مقامات این کشور، وزارت خارجه ایالات متحده در نظر دارد از فناوری هوش مصنوعی برای شناسایی و احتمالاً لغو روادید دانشجویان خارجی که از گروه حماس حمایت می‌کنند، استفاده نماید.</p> <p>متن: رسانه آمریکایی آکسیوس گزارش داده است که وزارت خارجه ایالات متحده برنامه‌ای با نام «شناسایی و لغو (Catch and Revoke)» را در دست بررسی دارد که با استفاده از هوش مصنوعی، حساب‌های کاربری ده‌ها هزار دانشجوی خارجی در شبکه‌های اجتماعی را به‌منظور شناسایی حامیان گروه حماس مورد بررسی قرار خواهد داد. این گزارش به نقل از یک مقام کاخ سفید به دستور اجرایی دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور سابق آمریکا، در بهمن ماه سال گذشته (احتمالاً اشاره به سال ۲۰۲۴ میلادی) اشاره می‌کند که هدف آن مبارزه با یهودستیزی بوده و شامل تعهد به اخراج دانشجویان خارجی و دیگر مهاجران مقیم شرکت‌کننده در تظاهرات طرفداران فلسطینی می‌شده است.</p>		

در این گزارش آمده است که دستور اجرایی مذکور به وزارت دادگستری آمریکا دستور می‌دهد تا «تهدیدهای تروریستی، آتش‌افروزی، خرابکاری و خشونت علیه یهودیان آمریکایی را به شدت تحت پیگرد قانونی قرار دهد». همچنین در این گزارش به نقل از ترامپ آمده است که به مهاجران مقیم شرکت‌کننده در تظاهرات‌های طرفدار جهادی هشدار داده و وعده داده است که در سال ۲۰۲۵ آنها را شناسایی و اخراج خواهد کرد. او همچنین گفته است که روایت دانشجویی «همه هواداران حماس» در دانشگاه‌ها را به سرعت لغو خواهد کرد. این فرمان اجرایی همچنین به آژانس‌های فدرال دستور می‌دهد تا برای اخراج فعالان ضد یهودی از آمریکا، از جمله دانشجویان، اقدام کنند.

در طول جنگ بین اسرائیل و حماس، بسیاری از دانشگاه‌ها، به ویژه دانشگاه کلمبیا در نیویورک، شاهد اعتراضات حامیان فلسطین بوده‌اند. دانشجویان معترض خواستار قطع روابط مالی دانشگاه‌های خود با اسرائیل و پایان دادن به حمایت نظامی آمریکا از این کشور شده‌اند.

توضیحات تکمیلی جمینای:

منابع: علاوه بر متن ارائه شده و اشاره به گزارش آکسیوس، برای درک بهتر زمینه خبر و سیاست‌های ایالات متحده در قبال حامیان حماس و اعتراضات دانشگاهی، به گزارش‌های خبرگزاری‌های رویترز، آسوشیتدپرس و وب‌سایت‌های خبری آمریکایی نیز مراجعه کردم.

سبک خبری: از سبک هرم وارونه استفاده کردم و مهم‌ترین اطلاعات (برنامه احتمالی استفاده از هوش مصنوعی برای لغو روایت) را در ابتدا آوردم.

ارزش‌های خبری: ارزش‌های خبری برجسته شامل تازگی (گزارش اخیر آکسیوس)، اهمیت (تأثیر بالقوه بر دانشجویان خارجی)، درگیری (مناقشه اسرائیل و فلسطین و واکنش‌ها در آمریکا) و ابهام/احتمال (برنامه در حد گزارش و قصد وزارت خارجه) هستند.

عناصر خبری: «چه کسی» (وزارت خارجه آمریکا، دانشجویان خارجی)، «چه چیزی» (احتمال استفاده از هوش مصنوعی برای لغو روایت)، «چه وقت» (گزارش اخیر آکسیوس)، «کجا» (ایالات متحده)، «چرا» (حمایت از حماس)، و «چگونه» (استفاده از هوش مصنوعی برای بررسی شبکه‌های اجتماعی).

انتخاب عبارات:

- در مورد اشاره به فرمان اجرایی دونالد ترامپ در بهمن ماه، با توجه به اینکه اکنون آوریل ۲۰۲۵ است، عبارت «احتمالاً اشاره به سال ۲۰۲۴ میلادی» را اضافه کردم تا ابهام در مورد زمان این دستور برطرف شود.

- از عبارت «رژیم صهیونیستی» که در متن اصلی آمده بود، استفاده نکردم و به جای آن از «اسرائیل» استفاده کردم تا لحن بی‌طرفانه‌تری داشته باشم.

تغییرات نسبت به متن اصلی: تغییرات نسبت به متن اصلی: عنوان و لید را تغییر دادم تا دقیق‌تر بوده و بر احتمال وقوع این برنامه تأکید کنند. همچنین، ابهام زمانی در مورد فرمان اجرایی ترامپ را تا حدودی برطرف کردم.

کارشناسان چه می‌گویند؟

در این بخش ۱۰ نمونه از متون تحلیلی کارشناسان و صاحب‌نظران (در قالب مصاحبه یا یادداشت) که در خبرگزاری‌ها و پایگاه‌های تحلیلی داخلی منتشر شده، جهت استخراج مضامین مهم و نکات کلیدی، مورد مطالعه و تحلیل قرار گرفته است.

مضامین	عنوان مطلب	
<p>- هوش مصنوعی، ابزاری برای کمک به تسریع و ارتقای کیفیت کار روزنامه‌نگاران</p> <p>- تسهیل دسترسی به منابع اطلاعاتی و داده‌هایی که تاکنون پنهان مانده (و خصوصی)</p> <p>- صرفه‌جویی در زمان به نفع و برابری خلاقانه محتواهای تولیدی</p> <p>- نمی‌تواند جایگزین خلاقیت و تفکر انسانی شود</p> <p>- نهایتاً روزنامه‌نگار باید محتواها را بر اساس اطلاعات به دست آمده و سیاست‌های رسانه‌ای تنظیم کند</p> <p>- خطرات احتمالی: دسترسی به آرشیو غنی داده‌ها، تولید (و شناسایی و تقابل با) اخبار جعلی</p> <p>- حذف برخی مشاغل و ایجاد مشاغل جدید</p>	<p>هوش مصنوعی، جایگزینی برای خلاقیت روزنامه‌نگاری نیست</p>	
<p>- خودکارسازی تولید محتوا به‌ویژه در گزارش‌های مبتنی بر داده مانند گزارش‌های مالی، خلاصه‌های ورزشی و هواشناسی</p> <p>- افزایش سرعت تحلیل کلان داده‌ها به نفع تولید گزارش‌های پیچیده‌تر و تحقیقی‌تر</p> <p>- کمک به شناسایی منابع قابل اعتماد و تمایز اخبار جعلی</p> <p>- شخصی‌سازی نحوه ارائه اخبار طبق علایق کاربر</p> <p>- ادغام تجربیات تعاملی درون گزارش و ظهور اشکال جدیدی از روایت‌گری</p> <p>- تقلید سبک‌های نوشتاری نویسندگان برای نگارش مقالات و رمان‌های کوتاه</p> <p>- ناتوانی در تشخیص واقعیت از غیرواقعیت</p> <p>- عدم تضمین جهت صحت‌سنجی یک گزارش یا خبر / آمار بالای اخبار جعلی در اینترنت</p>	<p>خبرگزاری ایبنا ۱۴۰۳/۱۱/۱۴</p> <p>۵ تغییر مهم دنیای خبر با هوش مصنوعی</p>	
<p>- نوشتن مطالب بی‌معنا و دارای اشتباهات فاحش در کنار نگارش مطالب خوب</p> <p>- عدم آمادگی هوش مصنوعی برای جایگزینی کامل با روزنامه‌نگاران واقعی</p> <p>- حذف برخی مشاغل و کوچک‌شدن اتاق‌های خبر / ایجاد مشاغل جدید</p> <p>- وادارسازی روزنامه‌نگاران به افزایش کیفیت و تولید گزارش‌ها و داستان‌های بهتر آمیخته به عناصر تخیل و همدلی / کاری که هوش مصنوعی از عهده آن بر نمی‌آید</p>	<p>روزنامه فرهیختگان ۱۴۰۲/۵/۱۷</p> <p>اسکای نیوز تأثیر هوش مصنوعی بر آینده حرفه روزنامه‌نگاری را بررسی کرد</p> <p>خبرگزاری برنا ۱۴۰۲/۴/۱۶</p>	
<p>- افزایش سرعت تولید محتوا</p> <p>- تولید و انتشار اخبار جعلی</p> <p>- کمک به تشخیص اخبار و اطلاعات جعلی</p>	<p>هوش مصنوعی در رسانه؛ تهدید و فرصت</p> <p>روزنامه ایران ۱۴۰۲/۳/۷</p>	

<p>- ارتقای روزنامه‌نگاری به‌رغم گسترش ربات‌ها - کمک هوش‌مصنوعی به رسانه‌ها در تخصیص اخبار جعلی، نظارت بر محتوا مثل رصد سوگیری جنسیتی و نژادی، ترجمه همزمان، تبدیل گفتار به متن و غیره - تنها ۸ تا ۱۲ درصد از وظایف فعلی روزنامه‌نگاران توسط ماشین‌ها انجام می‌شود - تغییر جهت سردبیران و روزنامه‌نگاران به سمت محتوای با ارزش افزوده، مثل مصاحبه‌های ویژه، تحلیل، روزنامه‌نگاری مبتنی بر داده و روزنامه‌نگاری تحقیقی - افزایش کیفیت روزنامه‌نگاری - انتشار خبرهای بیشتر و سریعتر</p>	<p>هوش مصنوعی و آینده روزنامه‌نگاری</p>	
<p>- کمک به شخصی‌سازی پیام‌ها مبتنی بر اطلاعات و علایق مخاطب - کمک به شناسایی الگوهای جدید روایت‌سازی، گزارشگری و ارائه محتوا</p>	<p>۱۴۰۰/۱۰/۱۵</p>	<p>سایت خبری تحلیل عصر ایران</p>
<p>- واقعیت مجازی: نشان‌دادن حال‌وهوا و فضای خبر در استدیو - افزایش سرعت و صرفه‌جویی در زمان - استفاده هوش مصنوعی از احساسات و هیجانات خبرنگاران در تهیه اخبار برای تولید محتوایی مشابه محتوای انسانی - شناسایی سریعتر و دقیق اخبار جعلی با بهره‌گیری از داده‌های گسترده رسانه‌های دنیا و آنالیز رفتار و حس کاربران در قبال آنها - هوش مصنوعی هم گاهی دچار خطاهایی در تشخیص اخبار جعلی می‌شود</p>	<p>هوش مصنوعی در دنیای خبر: انقلاب یا تهدید؟</p>	
	<p>۱۴۰۳/۱۱/۲۰</p>	<p>همشهری آنلاین</p>
<p>- بهبود تعامل با مخاطبان و افزایش دقت محتوا - احتمال کاهش اعتماد عمومی و تمرکز قدرت در دست شرکت‌های بزرگ - تقویت روزنامه‌نگاری به‌عنوان ابزار نظارتی در دموکراسی‌ها برای پاسخگو کردن مسئولان، به ویژه از طریق تحلیل داده‌های بزرگ و شناسایی الگوهای مرتبط با سوء استفاده از قدرت - تقویت شفافیت و کشف تخلفات - آینده مطلوب روزنامه‌نگاری در گرو ترکیب فناوری با ارزش‌ها و مهارت‌های انسانی: قابلیت تحلیل داده هوش مصنوعی و عواطف و خلاقیت انسانی در ساخت الگوهای جدید روایت</p>	<p>آینده روزنامه‌نگاری و تأثیر هوش مصنوعی بر محتوای رسانه‌ای</p>	
<p>- خطر تبعیض‌های نهفته در الگوریتم‌ها یا سوگیری‌های پنهان: یک پژوهش نشان داد، الگوریتم‌های هوش مصنوعی در برخی پلتفرم‌های خبری، اطلاعات مربوط به اقلیت‌های قومی را کمتر پوشش می‌دهند</p>	<p>تابستان ۱۴۰۳</p>	<p>فصل‌نامه مطالعات فضای مجازی و رسانه‌های اجتماعی</p>

هوش مصنوعی به مثابه فرصت یا تهدید برای روزنامه نگاری

<p>- فضای دیجیتال نمی‌تواند روزنامه کاغذی را از بین ببرد / مشابه تجربه کتاب‌های دیجیتال</p> <p>- خبر در محیط آنلاین ولی تحلیل و گزارش و فراخبر همچنان در فضای چاپی</p> <p>- از بین رفتن تدریجی سازوکار سنتی تهیه و تنظیم خبر</p> <p>- کمک هوش مصنوعی روزنامه نگاری تحلیلی و داده محور</p> <p>- از بین رفتن رسانه‌هایی که همچنان در عرصه خبر خام فعالیت می‌کنند</p> <p>- کمک به رسانه‌ها در کشف مدل‌های جدید حوزه مولتی مدیا</p>	<p>هوش مصنوعی و آینده روزنامه نگاری</p>	
<p>- هوش مصنوعی ممکن است حقیقت را به کلی ریشه کن کند: سرقت ادبی، دیپ‌فیک، مشاغل نویسندگی کمتر، توهمات ساخته هوش مصنوعی، اطلاعات ساختگی و استنباط‌های غیرمنطقی که حتی می‌تواند اعتبار تحقیقات علمی و اعتماد به رسانه‌ها را خدشه دار کند</p> <p>- ضرورت تعدیل استفاده از چت‌بات‌ها، استخدام ویراستاران بیشتر، تأکید بر بررسی حقایق و ایجاد دستورالعمل‌هایی درباره برنامه‌های کاربردی ماشینی</p>	<p>خبرگزاری ایسنا ۱۴۰۲/۱۲/۵</p>	
<p>- خروجی هوش مصنوعی مبتنی بر داده‌ها و اطلاعات موجود در اینترنت</p> <p>- بهبود کیفیت کار گزارشگری / کمک فکری به خبرنگاران</p> <p>- خبرنگار می‌تواند با همان لحنی که با تحریریه سخن می‌گوید، داده‌ها را وارد ماشین کند و از آن بخواهد خبری را بر اساس سبک‌های موجود تهیه کند و برای آن تیتر و لید بزند یا به پیشینه جریان بپردازد</p> <p>- افزایش سرعت به نفع مطالعه بیشتر و عمیق‌تر شدن برای تحلیل و تفسیر واقعیت</p> <p>- با سرعت یافتن تولید محتوا، شکل جدیدی از رسانه‌ها تحت عنوان رسانه‌های جدید تک نفره در عرصه فضای مجازی ظهور خواهد کرد</p> <p>- خطرات: مشخص نیست که این قدرت در دست چه کسی قرار خواهد گرفت. هر قدر امکان دسترسی هوش مصنوعی به داده‌ها به خصوص داده‌های خصوصی بیشتر باشد، همان قدر می‌تواند خطرناک‌تر باشد؛ چون می‌تواند داده‌ها را دستکاری کرده و نظم موجود را به هم بریزد</p> <p>- هوش مصنوعی نمی‌تواند به هوش عمومی یا سوپر هوش که ویژه انسان است برسد</p>	<p>روزنامه نگاری در خطر «توهم هوش مصنوعی»</p> <p>خبرگزاری ایرنا ۱۴۰۲/۱۱/۶</p>	
<p>دسترسی هوش مصنوعی مبتنی بر داده‌ها و اطلاعات موجود در اینترنت</p> <p>بهبود کیفیت کار گزارشگری / کمک فکری به خبرنگاران</p> <p>خبرنگار می‌تواند با همان لحنی که با تحریریه سخن می‌گوید، داده‌ها را وارد ماشین کند و از آن بخواهد خبری را بر اساس سبک‌های موجود تهیه کند و برای آن تیتر و لید بزند یا به پیشینه جریان بپردازد</p> <p>افزایش سرعت به نفع مطالعه بیشتر و عمیق‌تر شدن برای تحلیل و تفسیر واقعیت</p> <p>با سرعت یافتن تولید محتوا، شکل جدیدی از رسانه‌ها تحت عنوان رسانه‌های جدید تک نفره در عرصه فضای مجازی ظهور خواهد کرد</p> <p>خطرات: مشخص نیست که این قدرت در دست چه کسی قرار خواهد گرفت. هر قدر امکان دسترسی هوش مصنوعی به داده‌ها به خصوص داده‌های خصوصی بیشتر باشد، همان قدر می‌تواند خطرناک‌تر باشد؛ چون می‌تواند داده‌ها را دستکاری کرده و نظم موجود را به هم بریزد</p> <p>هوش مصنوعی نمی‌تواند به هوش عمومی یا سوپر هوش که ویژه انسان است برسد</p>	<p>کاربردهای هوش مصنوعی در صنعت خبر</p> <p>دفتر مطالعات و برنامه ریزی رسانه‌ها ۱۴۰۳/۱۰/۲۲</p>	

نتیجه گیری

هوش مصنوعی به عنوان توانایی یک ماشین یا برنامه کامپیوتری برای انجام کارهایی که (معمولاً) نیاز به هوش انسانی دارند، یکی از فناوری‌های نوین و پیشرو عصر حاضر است. به کمک هوش مصنوعی، کامپیوتر می‌تواند یاد بگیرد، فکر کند، تصمیم بگیرد یا کاری انجام دهد که قبلاً فقط انسان‌ها می‌توانستند انجام دهند. بنابراین بخشی از مسئولیت‌های انسانی را می‌توان به هوش مصنوعی

سپرد. سازمان‌های مختلف (از جمله رسانه‌ها) نیز در سالیان اخیر جهت جایگزینی (بعضی) عوامل انسانی خود با هوش مصنوعی، تمایل نشان داده و اقدام کرده‌اند. این مسئله، پرسش‌ها و تردیدهایی را درباره قابلیت‌های هوش مصنوعی و حد و مرز این جانشینی پدید آورده است. یکی از حوزه‌های مهم و چالش‌برانگیز، روزنامه‌نگاری است. در این پژوهش تلاش شد با استناد به تجربیات سازمان‌های خبری، تحقیقات دانشگاهی، نظرات کارشناسان، آزمون عملی تنظیم اخبار توسط هوش مصنوعی و اتخاذ رویکرد توأمان نظری و عینی، هدف پژوهش یعنی شناسایی فرصت‌ها و تهدیدهای هوش مصنوعی در حوزه روزنامه‌نگاری، احراز شود. به بیان دیگر، که آیا هوش مصنوعی نقش یک دستیار را برای روزنامه‌نگاران دارد یا با تغییر اتمسفر تحریریه‌ها، به تدریج جایگزین روزنامه‌نگاران خواهد شد.

کاوش‌های نظری حاصل از مطالعه تجربیات رسانه‌های مطرح بین‌المللی از کاربرست هوش مصنوعی، کتاب‌ها، مقالات و رساله‌های دانشگاهی، یادداشت‌ها و مصاحبه‌های صاحب‌نظران نشان داد که هوش مصنوعی به‌رغم توانمندی‌های غیرقابل‌انکارش در کمک به افزایش سرعت و دقت روزنامه‌نگاران، نمی‌تواند (حداقل تا آینده نزدیک) کاملاً جانشین عوامل انسانی و هوش طبیعی شود. البته بدون شک تغییراتی را در ساختار و الگوهای اتاق‌های خبر ایجاد خواهد کرد که در آن برخی مشاغل حذف و (احتمالاً) مشاغل جدیدی ایجاد خواهد شد. برای مثال هوش مصنوعی این توانایی را دارد که وظایفی مانند تایپ، تبدیل گفتار به متن و بالعکس، تنظیم اخبار کوتاه و کم‌اهمیت‌تر، جستجو در منابع، یافتن مستندات و غیره را که چندان مستلزم ابتکار و ایده‌پردازی نیستند (حتی سریع‌تر و دقیق‌تر از انسان) انجام دهد. اما هر قدر یک فعالیت بیشتر مبتنی بر خلاقیت و نوآوری انسانی باشد، احتمال جایگزینی آن با هوش مصنوعی کمتر است. گفته‌های متخصصان هم مؤید این بود که هوش مصنوعی با صرفه‌جویی در زمان روزنامه‌نگاران، به آنان در تولید مطالب عمیق‌تر همچون گزارش‌های تحقیقی و داده‌محور یاری می‌رساند.

تجربه بازتنظیم اخبار توسط هوش مصنوعی در این پژوهش، نشان داد که هوش مصنوعی اگرچه می‌تواند بسیار سریع‌تر از انسان (حتی گاه در کسری از دقیقه) منابع خبری فراوان در زبان‌های گوناگون را مطالعه و با در نظرگیری ارزش‌ها

و عناصر خبری، خبر (یا گزارش) را براساس سبک خبری موردنظر تنظیم کند؛ اما دقت و صحت این فرآیند، اساساً منوط به تعریف دستورات عملی صحیح و دقیق از سوی کاربر انسانی است. حضور کاربر متخصصی که بتواند فرمان لازم را به هوش مصنوعی بدهد، سوگیری‌ها در الفاظ و عبارات را تصحیح کند، تاریخ‌ها، اسامی، عناوین، صحت نقل قول‌ها و رویدادها را بسنجد و عنداللزوم اصلاح کند، ناگزیر است. هوش مصنوعی (به‌ادعان خودش و کارشناسان) از الگوهای تکرارشونده در متون نویسندگان انسانی و مطالب موجود در وب برای تولید محتوا استفاده می‌کند. درحالی که انسان قادر است بسته به موضوع، زاویه دید مطلوب را برای پرداختن به سوژه برگزیند و بر همان اساس، مطالب را گردآوری و گزارش را در قالب سبک‌های موجود یا با آفرینش الگوهای جدید تنظیم کند. نقش هوش انسانی را در نحوه بیان نقل‌قول‌های غیرمستقیم، انتخاب تیترو لید جذاب، کاربست تکنیک‌های اقناع، گزینش و چینش واژگان، بهره‌گیری از تکنیک‌های ادبی، چهارچوب‌بندی و گفتمان‌سازی، پررنگ یا کم‌رنگ کردن آگاهانه وجوه مختلف رویداد، نمی‌توان نادیده گرفت. چنان‌که ذیل بخش «هوش مصنوعی به مثابه روزنامه‌نگار» نیز مشاهده شد، این ابزار گاهی توان انتخاب تیترو لیدی بدیع و خلاقانه را ندارد. اگرچه چیزی که می‌نویسد ظاهراً درست است، اما با جوهره و روح تیترو لید که باید همچون قلبی برای جذب و جلب مخاطب عمل کند، هم‌خوانی ندارد.

علاوه بر این، هوش مصنوعی بعضی اوقات دچار خطاهای شناختی می‌شود که از جمله می‌توان به پدیده توهم مصنوعی اشاره کرد. مشابه این اشتباه، در دو خبر «وزیر خارجه آمریکا: هواداران حماس را اخراج می‌کنیم» و «استفاده از هوش مصنوعی برای لغو روادید دانشجویان خارجی حامی حماس» مشاهده شد که در آنها، جیمینای «مارکو روبیو» را همچنان سناتور ایالات متحده می‌دانست و «دونالد ترامپ» را رئیس‌جمهور سابق این کشور که در ژانویه ۲۰۲۱ دوره‌اش به پایان رسیده است. هرچند در ادامه نوشت «اگر اطلاعات جدیدی... وجود دارد که من از آن بی‌اطلاع هستم، لطفاً منبع آن را برایم ذکر کنید تا اطلاعاتم را به‌روز کنم»، اما وقتی چند لینک از منابع معتبر مثل بی‌بی‌سی یا وزارت خارجه آمریکا برایش ارسال شد، باز هم در برابر درک و پذیرش واقعیت مقاومت کرد و مصراً می‌گفت که در

این مطالب هم وزیرخارجه بودن روبیو تصریح نشده و او همچنان سناتور آمریکا است. بنابراین در این مرحله هم وجود سردبیر یا ویراستار برای اصلاح خطاهای هوش مصنوعی الزامی است. نکته دیگر اینکه استناد هوش مصنوعی به مطالب منتشرشده در بستر اینترنت، اگرچه از یکسو ظاهرا دسترسی به جریان آزاد اطلاعات را تسهیل و متن گزارش‌ها را به انواع مستندات، آمار و نقل قول‌ها تجهیز می‌کند؛ اما نباید از خاطر برد که داده‌های وب، همواره صحیح و منصفانه نیست. از سویی، امروزه هوش مصنوعی، خود به یکی از ابزارهای جعل خبر و قلب واقعیت (فیک نیوز، دیپ فیک و غیره) بدل شده است. این جعل، سوگیری و عدم توازن، در موضوعات حساس همچون مبارزات انتخاباتی، جنگ، ترور، اعتراضات خیابانی و غیره، شدت می‌یابد. به علاوه، هوش مصنوعی امکان دسترسی و انتشار داده‌های خصوصی را هم دارد که ممکن است ناقض آیین‌نامه حقوق رسانه‌ها و اخلاق حرفه‌ای باشد. لذا مشارکت عامل انسانی متخصص در این بخش هم می‌تواند با پالایش تولیدات هوش مصنوعی، به رعایت چهارچوب حقوقی رسانه، رفع سوگیری‌ها و خنثی‌سازی آثار سوء امپریالیسم اطلاعاتی حاکم بر فضای مجازی کمک کند.

البته هوش مصنوعی علاوه بر دقت و سرعت، مزایای دیگری هم دارد. از جمله آنها می‌توان به شخصی‌سازی محتوا برای مخاطب، ایده دادن به خبرنگاران، شناسایی تصاویر و خبرهای جعلی با قابلیت جستجوی معکوس، افقی شدن جریان اطلاعات و افزایش سطح تعامل میان فرستنده و گیرنده، گسترش روزنامه‌نگاری شهروندی و خوانش و تحلیل داده‌های کلان اشاره کرد. ولی برخی از این موارد نیز همچون شمشیری دولبه عمل می‌کنند که اهمال و تساهل در آنها آسیب‌زا است. مثلا افراط در شخصی‌سازی محتوا می‌تواند مخاطب را در وضعیت ایزوله (حباب فیلترا) قرار دهد یا گسترش لجام‌گسخته روزنامه‌نگاری شهروندی ممکن است موجب تکثیر اطلاعات نادرستی در اینترنت شود که خود می‌تواند زمینه‌ساز فریب هوش مصنوعی باشد. در جمع‌بندی این بخش می‌توان گفت، هوش مصنوعی به‌عنوان ابزاری نوآورانه می‌تواند در بعضی مراحل تولید محتوای خبری به روزنامه‌نگاران کمک کند؛ به‌ویژه در مراحلی که تکرارپذیرتر است و نیاز زیادی به خلاقیت و ابداع ندارد. توانمندی‌های روزافزون هوش مصنوعی باعث

تغییراتی در اتاق‌های خبر رسانه‌ها خواهد شد. مشاغل ساده و کم‌اهمیت‌تر که قابلیت آموزش به ماشین را داشته باشد، به هوش مصنوعی سپرده خواهد شد. در عین حال، کارهای حساس و مبتنی بر خلاقیت نظیر تنظیم گزارش‌های تحقیقی، پژوهش، روایت‌سازی، سیاست‌گذاری، عملیات روانی، جریان‌سازی و ویراستاری را نمی‌توان به‌طور کامل به ماشین سپرد و حضور عامل انسانی برای کنترل و هدایت آن لازم است. بهره‌گیری آگاهانه و برنامه‌ریزی‌شده از هوش مصنوعی می‌تواند به افزایش کمیّت و کیفیت تولیدات، ضمن صرفه‌جویی در منابع مالی و انسانی منجر شود. در حالی که سهل‌انگاری در مواجهه با آن می‌تواند، اعتبار رسانه‌ها و اعتماد عموم به آنها را خدشه‌دار کند.

پیشنهادها

پیشنهادهای پژوهشی (نظری و روش‌شناختی)

۱. تحلیل انتقادی نقش نهادهای قدرت در جهت‌دهی به توسعه هوش مصنوعی خبری، در چهارچوب نظریه‌های انتقادی متأخر همچون «فناوری به مثابه ایدئولوژی»
۲. استفاده از تکنیک‌های تحلیل گفتمان انتقادی برای واکاوی زبان خبری تولیدشده توسط هوش مصنوعی
۳. بهره‌گیری از روش پیمایش یا مصاحبه نیمه‌ساخت‌یافته با روزنامه‌نگاران، برای سنجش تجربیات میدانی آنها از کار با هوش مصنوعی
۴. امکان‌سنجی طراحی یک مدل بومی برای ارزیابی عملکرد هوش مصنوعی خبری (با شاخص‌های بومی‌شده)

پیشنهادهای کاربردی

۱. طراحی دستورالعمل‌های اخلاقی- سردبیری برای استفاده آگاهانه از هوش مصنوعی در اتاق‌های خبر؛
۲. آموزش روزنامه‌نگاران در حوزه‌های سواد داده، مهارت پرآمپت‌نویسی و

1. CDA

هوش مصنوعی به مثابه فرصت یا تهدید برای روزنامه‌نگاری

ارزیابی تولیدات ماشینی و تدوین پروتکل استاندارد پیرامیت‌نویسی خبری برای خبرنگاران، با هدف افزایش دقت و انسجام در تعامل با مدل‌های زبانی تولید محتوا (مانند جیمینای یا GPT)؛

۳. ایجاد واحد تخصصی «ویرایش و صحت‌سنجی هوش مصنوعی» در رسانه‌ها، با وظیفه پایش خروجی‌های ماشینی، تصحیح خطاهای اطلاعاتی، زبانی و ادراکی، و اعمال ممیزی اخلاقی؛

۴. طراحی داشبورد تحلیلی درون‌سازمانی برای مقایسه عملکرد انسانی و ماشینی در تولیدات خبری، با شاخص‌هایی نظیر زمان تولید، دقت داده‌ها، میزان خلاقیت و میزان تعامل مخاطب؛

۵. پایش منظم اخبار جعلی تولیدشده توسط مدل‌های زبانی و تولید فهرستی از موارد پرتکرار برای استفاده داخلی سازمان‌های خبری و آموزش سردبیران؛

۶. ایجاد چهارچوب حقوقی درون‌سازمانی برای تعیین مسئولیت حقوقی در صورت انتشار اخبار غلط توسط هوش مصنوعی (شامل تعیین مسئولیت انسانی و ماشینی در سطح تحریریه)؛

فهرست منابع

۱. آل محمد، حمیدرضا؛ و اسدی، عباس (۱۴۰۳). «آینده روزنامه‌نگاری و تأثیر هوش مصنوعی بر محتوای رسانه‌ای». *فصلنامه فضای مجازی و رسانه‌های اجتماعی*، س ۱، ش ۲، ۷۳-۱۰۳.

۲. شکرخواه، یونس (۱۴۰۲). *روزنامه‌نگاری سایبر، ویراست دوم*، چاپ چهارم، تهران: نشر ثانیه.

۳. شکرخواه، یونس (۱۳۸۵). *خبر، چاپ نهم*، تهران: دفتر مطالعات و توسعه رسانه‌ها.

۴. شکرخواه، یونس (۱۳۸۱). *خبرنویسی مدرن*، تهران: انتشارات خجسته.

۵. غفاری، سعید؛ و قاسمیان‌نیک، محمدجواد (۱۴۰۲). «نقش هوش مصنوعی در صنعت مطبوعات و تأثیر آن بر روند تولید و انتشار محتوا»، *فصلنامه علوم خبری*، س ۱۲، ش ۴۵، ۱-۲۲.

۶. فتحی، هژیر؛ تقی‌پور، فائزه؛ و واعظ، نفیسه (۱۴۰۲). «آینده‌پژوهی شبکه‌های اجتماعی مجازی، در مواجهه با رسانه‌های سنتی ایران، مبتنی بر شکل‌گیری روزنامه‌نگاری رباتی»، *دوفصلنامه آینده‌پژوهی ایران*، دوره ۸، ش ۱، ۱۰۷-۱۳۴.
۷. فوکو، میشل (۱۴۰۰). *دیرینه‌شناسی دانش*، (مترجم: نیکو سرخوش و افشین جهان‌دیده)، چاپ نهم، تهران: نشر نی.
۸. کاستلز، مانوئل (۱۴۰۲). *قدرت ارتباطات*، (مترجم: حسین بصیریان جهرمی)، چاپ سوم. تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
۹. کیسینجر، هنری؛ اشمیت، اریک؛ و هوتن‌لوکر، دانیل (۱۴۰۱). *هوش مصنوعی و آینده بشریت*، (مترجم: رحمن قهرمان‌پور)، تهران: نشر روزنه.
۱۰. گیدنز، آنتونی؛ و ساتن، فیلیپ (۱۴۰۲). *جامعه‌شناسی، ویراست هفتم*، ج ۲، تهران: نشر نی.
۱۱. لوکس، استیون (۱۳۷۰). *قدرت: فرّ انسانی یا شرّ شیطانی*، (مترجم: فرهنگ رجایی)، تهران: مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی.
۱۲. لون، یوستون (۱۳۸۸). *تکنولوژی رسانه‌ای از منظر انتقادی*، (مترجم: احد علیقلیان)، تهران: انتشارات همشهری.
۱۳. معتمدنژاد، کاظم (۱۳۸۲). *روزنامه‌نگاری، با فصلی جدید در بازنگری روزنامه‌نگاری معاصر*. چاپ پنجم. تهران: مرکز نشر سپهر.
۱۴. معتمدنژاد، کاظم (۱۳۹۲). *جامعه‌اطلاعاتی: اندیشه‌های بنیادی، دیدگاه‌های انتقادی و چشم‌اندازهای جهانی*، تهران: نشر شهر.
۱۵. مک‌کوایل، دنیس (۱۳۸۲). *درآمدی بر نظریه ارتباطات جمعی*، (مترجم: پرویز اجلالی)، تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها.
۱۶. نصراللهی، اکبر (۱۳۹۲). *اصول خبرنگاری: شناخت، جمع‌آوری و انتشار اخبار*، تهران: انتشارات سروش.
۱۷. نیک‌ملکی، محمد؛ و افخمی، حسین‌علی (۱۴۰۳). «کاربرد هوش مصنوعی در روزنامه‌نگاری (بررسی دانش و نگرش سردبیران خبرگزاری صداوسیما)». *فصلنامه مطالعات رسانه‌های نوین*، س ۱۰، ش ۳۸، ۳۹-۷۴.

18. Castells, M. (2010). *The Information Age: Economy, Society and Culture*. Vol 1: The rise of the network society. Second Edition. Oxford: Blackwell.
19. Crawford, K. (2021). *Atlas of AI: Power, Politics, and the Planetary Costs of Artificial Intelligence*. Yale University Press.
20. d'Arcy, Jean (1979). "Le droit de l'homme à la communication". *UNESCO*.
21. Eubanks, V. (2018). *Automating Inequality: How High-Tech Tools Profile, Police and Punish the Poor*. New York: St. Martin's Press.
22. Flew, T. & Martin, F. & Suzor, N. (2021). "Governance in the Digital Age: The Roles of Algorithms, AI and Digital Platforms in Journalism". *Journals of Media Ethics*. 36 (1). 10-25.
23. Galtung, J. (1971). "A Structural Theory of Imperialism". *Journal of Peace Research* 8 (2). 81-117.
24. Giles, J. & Middleton, T. (1999). *Studying Culture: a practical introduction*. Oxford: Blackwell Publications.
25. Habermas, J. (1991). *The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society*. MIT Press.
26. Laughey, D. (2007). *Key Themes in Media Theory*. McGraw-Hill Education.
27. Mcquail, D. (2006). *Mcquail's Mass Communication Theory*. Sage Publications.
28. Webster, F. (1995). *Theories of the information society*. London: Routledge.
29. Zuboff, S. (2019). *The Age of Surveillance Capitalism: The Fight for a Human Future at the New Frontier of Power*. New York: PublicAffairs.

ضمائم

پرامپت اولیه‌ای که به هوش مصنوعی داده شد، چنین بود: «سلام. من یک روزنامه‌نگارم و هم‌اکنون روی پروژه‌های تحقیقاتی در حوزه روزنامه‌نگاری کار می‌کنم. در این پروژه من چند متن خبری را برایت خواهم فرستاد و تو باید آنها را مجدد تنظیم کنی. خبرهایی که من می‌فرستم، توسط خبرنگاران انسان در خبرگزاری‌های داخل ایران تنظیم شده‌اند. تو باید هر خبر را بخوانی و از نو تنظیم کنی. منظور از تنظیم خبر این است که باید به کمک داده‌ها و منابع بی‌شماری که داری، ابتدا خبر را صحت‌سنجی و راستی‌آزمایی کنی. در مرحله بعد، بر اساس ارزش‌های خبری و عناصر شش‌گانه خبری، همچنین مبتنی بر داده‌هایی که از تحقیقات و جستجوهایت کسب کرده‌ای، تیترو لید مناسب را برای خبرت انتخاب کنی. سپس باید متن خبر را بر اساس سبک خبری موردنظر تنظیم کنی. در انتهای هر خبر نیز به‌طور مجزا اقدامات را توضیح می‌دهی و با دقت می‌گویی که چه تغییراتی اعمال کرده‌ای. تو به‌عنوان یک هوش مصنوعی به تمام منابع خبری در تمام زبان‌ها دسترسی داری. از طرفی در مدت کوتاهی می‌توانی همه آنها را بخوانی و پردازش کنی. در حالی که یک خبرنگار انسان چنین قابلیت‌ای ندارد. او هم محدودیت زمانی دارد و هم دسترسی به منابع و آرشیو محدود است. حافظه و ذهن او هم مثل تو سریع نیست. توقعی که از دقت و سرعت تو به‌عنوان یک هوش مصنوعی قدرتمند می‌رود، بسیار بیشتر از یک انسان است. لذا در متن‌هایی که تنظیم خواهی کرد، نهایت دقت را به خرج بده. چند توضیح دیگر هم باید بدهم. همان‌طور که گفته شد، ابتدا خبری که می‌فرستم را می‌خوانی. سپس بر اساس موضوع و محتوای خبر، به تمام منابع و خبرگزاری‌های معتبر و مطرح جهان از تمام زبان‌ها مراجعه می‌کنی؛ از جمله این خبرگزاری‌ها می‌توان به آسوشیتدپرس، یونایتدپرس، رویترز، بی‌بی‌سی، فرانس‌پرس و سایر خبرگزاری‌ها، شبکه‌ها و وبسایت‌های خبری و تحلیلی در تمام زبان‌ها اشاره کرد. وقتی آگاهی کافی را درباره موضوع خبر کسب کردی، بر اساس ادراک خودت و نتایجی که کسب کرده‌ای درباره آن موضوع، یک تیترو یک لید مناسب بنویس. اصلاً لازم نیست، تیترو لید تو یا حتی متن خبرت شبیه چیزی باشد که من برایت می‌فرستم. نباید متن اولیه را صرفاً بازنویسی کنی. باید آن خبر را از چشم‌انداز خودت به‌عنوان یک روزنامه‌نگار تنظیم کنی. گویی ما دو خبرنگاریم که در یک تحریریه کاری می‌کنیم اما رویدادها را با دو نگاه مختلف، توصیف و تفسیر می‌کنیم. رویداد یکی است، اما توصیف و نوشتار ما متفاوت است. سپس از میان سبک‌های خبری مثل هرم وارونه، سبک تاریخی، پایان‌شگفت‌انگیز و سایر سبک‌های سنتی یا جدیدتر، یکی را که به نظرت مناسب‌تر است، انتخاب کن و خبر را بر اساس آن تنظیم کن. ارزش‌های

خبری و عناصر خبری را هم در نوشتار خودت کاملاً لحاظ کن. از آنجا که قرار نیست، متن ما شبیه هم باشد، پس می‌توانی با توجه به منابع و مطالعاتت، اطلاعات خبر را کم و زیاد کنی و چیزهایی بنویسی و به نکاتی اشاره کنی که لزوماً در خبر ابتدایی نبوده است (تأکید می‌کنم که از تمام منابع در تمام زبان‌ها بهره ببر تا متن بی‌نقص و دقیقی ارائه کنی؛ کار یک روزنامه‌نگار رعایت دقت و صحت در مطالب است). سپس به‌طور جداگانه، توضیحی از اقداماتت بده؛ مثلاً این‌که از کدام منابع استفاده کرده‌ای، چرا این سبک خبری را انتخاب کردی، کدام عنصر و ارزش خبری در تنظیم خبر برایت اولویت داشت و در متن انسانی کدام یک در اولویت بوده است، یا این‌که در رعایت تیترو لید چه نکاتی را لحاظ کرده‌ای. یک نکته مهم: در انتخاب عباراتی که استفاده می‌کنی بسیار دقت کن. عباراتی مثل تروریست، جنگ، شهید و سایر عبارات، بار روانی و ایدئولوژیک دارند. لذا باید با احتیاط استفاده شوند؛ یعنی این الفاظ و عبارات را با باید با اطمینان و مستند به داده‌های معتبر به‌کار برد یا تأکید شود که این نقل قول از فلان شخص یا منبع خاص است و او این عبارت را به کار برده. بنابراین ممکن است، در خبر ارسالی من، به‌طور مثال لفظ تروریست باشد ولی تو باید بر اساس داده‌ها و یافته‌های خودت بسنجی که آیا این عبارت صحیح و دقیق است یا خیر؟ اگر درست بود، همان را به کار ببر؛ ولی اگر نبود، از عبارت دیگری به جای آن استفاده کن. تأکید می‌شود که قرار نیست تقلید کنی و خبر ارسالی را بازنویسی کنی. بلکه قرار است خبر را بر اساس توضیحاتی که داده شد، به‌طور حرفه‌ای و دقیق و مستند، از نو تنظیم کنی. شبیه کاری که یک ژورنالیست حرفه‌ای در تحریریه انجام می‌دهد. پس با توجه به نکاتی که گفته شد، من متن را برایت می‌فرستم و تو آن را مجدد تنظیم می‌کنی. باید طوری دقیق بنویسی که اگر درباره هر بخش خبر از تو سوال پرسیدم، پاسخی دقیق و معتبر و منطقی به من بدهی. پس در انتخاب عبارات، رعایت اصول حرفه‌ای نگارش متن خبری، نوع سوگیری، آمار و ارقام و تاریخ‌های درون متن و استفاده از منابع گسترده و معتبر که به برخی از آنها اشاره شد، نهایت دقت را به خرج بده. دقت هرچه بیشتر تو در این پروژه به پژوهش ما کمک می‌کند. امیدوارم همکاری موفق‌تری باشد. اگر هرگونه سوالی داری، پیرس تا کار را شروع کنیم». در ادامه از هوش مصنوعی خواسته شد تا حسب پرامپت واردشده، وظایف خود را برشمرد. سپس برای اطمینان از میزان درک و دقت هوش مصنوعی نسبت به مسئولیت‌هایش، از پاسخی که در مرحله قبل داد، چند سوال چالشی مطرح و پرسیده شد. او به این سوالات هم جواب‌های درست داد و در پایان خواست متن اخبار برای او ارسال و پروژه آغاز شود.